

SAVEIKUMO VERTINIMO GAIRĖS

1.0 versija priėmė Europos sąveikumo valdyba 05.12.2024

Turinys

Santrauka	3
Apie šias gaires	5
1. Kas yra sąveikumo vertinimai ir kodėl jie svarbūs?	7
1.1. Europos sąveikumo akto nuostatos	8
1.2. Kas yra sąveikumas?	8
1.3. Pagrindinis sąveikumo vertinimo veiksnys	9
1.4. Kaip vertinimai gali padėti teikti geresnes skaitmenines viešąsias paslaugas mažesnėmis sąnaudomis?	10
2. Kada sąveikumo vertinimas yra teisiškai privalomas?	11
2.1. Pagrindinės sąveikumo vertinimo nuostatos	12
2.1.1. Teisiškai privalomi reikalavimai?	12
2.1.2. Viešojo sektoriaus institucijos ir Sąjungos subjektai?	14
2.1.3. Transeuropinės skaitmeninės viešosios paslaugos?	14
2.1.4. Tarpvalstybinis sąveikumas?	16
2.2. Sprendimų algoritmo lentelė	16
2.3. Pavyzdžiai	20
3. Kaip atlikti sąveikumo vertinimą?	22
3.1. Bendros rekomendacijos	24
3.2. Pasirengimas	24
3.2.1. Nustatykite, ar sąveikumo vertinimas yra būtinas	25
3.2.2. Apibrėžkite vertinimo apimtį ir tikslus	25
3.2.3. Sudarykite daugiadalykę vertinimo grupę	25
3.2.4. Išskirkite atitinkamus suinteresuotuosius subjektus	26
3.3. Pradinė analizė	26
3.3.1. Peržiūrėkite dokumentus ir politiką, kuriuose aprašomi reikalavimai	26
3.3.2. Išskirkite atitinkamus privalomus reikalavimus	27
3.3.3. Suklasifikuokite transeuropines skaitmenines viešąsias paslaugas, kurioms daromas poveikis	28
3.3.4. Įtraukite suinteresuotuosius subjektus	30
3.4. Tarpvalstybinio sąveikumo vertinimas	31
3.4.1. Analizuokite poveikį tarpvalstybiniam sąveikumui	31
3.5. Sprendimų pasirinkimas	35
3.5.1. Išnagrinėkite ir įvertinkite atitinkamus Europos sąveikumo sprendimus	36
3.5.2. Išnagrinėkite aktualius sąveikumo sprendimus	36
3.5.3. Įvertinkite ir pasirinkite atitinkamus Europos sąveikumo sprendimus	36

3.6. Ataskaitos	37
3.7. Tolesni veiksmai	37
Santrauka 37	
4. Kaip vertinimą dokumentuoti išsamioje ataskaitoje?.....	39
4.1. Paskelbimas oficialioje interneto svetainėje	40
4.2. Kompiuterio skaitomas formatas.....	41
4.3. Būtiniausias ataskaitos turinys	41
4.4. Keitimasis informacija su Europos sąveikumo valdyba	44
4.5. Apsaugokite neskelbtiną informaciją.....	44
Santrauka 44	
5. Kaip sukurti patikimą sąveikumo vertinimo proceso valdymo sistemą savo organizacijoje?	46
5.1. Patikimos valdymo sistemos kūrimas	47
5.2. Priklausomumas nuo aplinkybių	49
5.2.1. Valdymo struktūros	49
5.2.2. Sąveikumo branda	49
5.2.3. Ankstesnė įgyta patirtis	49
5.2.4. Esamas susijęs valdymas	49
5.3. Tvarumas, nuolatinis tobulinimas ir tarpusavio mokymasis	50
5.4. (Netechninės) pagalbinės priemonės	50
5.4.1. Organizacinė kultūra.....	51
5.4.2. Sąveikumo vertinimo įgūdžiai	51
5.4.3. Išnagrinėkite pakartotinio naudojimo ir automatizavimo galimybes	51
Santrauka 51	
6. Kiti ištekliai ir tolesnis šių gairių plėtojimas.....	53
6.1. Esami ištekliai	53
6.2. Būsimos priemonės.....	54
6.3. Gairių plėtojimas ateityje	54

Santrauka

Sąveikumo vertinimais, kuriuos atlikti įpareigojama Europos sąveikumo aktu, užtikrinama, kad tarpvalstybinės skaitmeninės viešosios paslaugos sklandžiai ir efektyviai veiktų visoje ES. Atliekant šiuos vertinimus nagrinėjami teisiniai, organizaciniai, semantiniai ir techniniai aspektai, palengvinantys piliečių ir įmonių judumą visoje Sąjungoje. Sąveikumą vertinti reikalaujama, kai privalomi reikalavimai daro poveikį tarpvalstybinei sąveikai, o visą vertinimo procesą sudaro pasirengimo, suinteresuotųjų subjektų išskyrimo, pradinės analizės ir išsamaus vertinimo, kaip pagalbinę priemonę naudojant Europos sąveikumo sistemą, etapai. Ataskaitos turi būti išsamios, parengtos kompiuterio skaitomu formatu, skelbiamos viešai ir pateikiamos Europos sąveikumo valdybai. Labai svarbus veiksmingas valdymas: svarbu aiškiai paskirstyti funkcijas, jas integruoti į esamus darbo procesus ir nuolat tobulinti, jas analizuojant ir dalijantis geriausia praktika. Taip prisidedama prie Europos Komisijos įsipareigojimo mažinti administracinę naštą ir didinti konkurencingumą įgyvendinimo.

1 skyrius. Kas yra sąveikumo vertinimai ir kodėl jie svarbūs?

Vykdyti sąveikumo vertinimus reikalaujama pagal Europos sąveikumo akto 3 straipsnį. Jais užtikrinama, kad tarpvalstybinio sąveikumo problemos būtų išspręstos dar prieš nustatant transeuropinėms skaitmeninėms viešosioms paslaugoms taikomus privalomus reikalavimus. Šie vertinimai yra itin svarbūs, nes palengvina sklandžią skaitmeninę viešųjų organizacijų sąveiką, o ši – labai svarbi piliečių ir įmonių judumui visoje ES. Atliekant sąveikumo vertinimus nagrinėjami teisiniai, organizaciniai, semantiniai ir techniniai aspektai, kuriais sprendžiamos problemos, kylančios dėl valstybių narių skirtingų teisinių sistemų, organizacinių struktūrų, kalbų ir techninių išteklių. Jie padeda mažinti administracinę naštą, skatina mokytis vieniems iš kitų, o galiausiai – gerinti transeuropinių skaitmeninių viešųjų paslaugų kokybę ir prieinamumą.

2 skyrius. Kada sąveikumo vertinimas yra privalomas teisiškai?

Šiame skyriuje paaiškinama, kada sąveikumo vertinimai yra privalomi pagal Europos sąveikumo aktą. Jame apibrėžiamos pagrindinės sąvokos, pavyzdžiui, kas yra transeuropinės skaitmeninės viešosios paslaugos ir privalomi reikalavimai. Pateikiama sprendimų algoritmo lentelė, padedanti nustatyti, ar vertinimas yra būtinas. Pateikiama scenarijų pavyzdžių, kada vertinimai yra ir kada nėra būtini (pavyzdžiui, kai diegiami nacionaliniai sprendimai, skirti keisti duomenimis ES, arba kai perkamos su tarpvalstybine sąveika nesusijusios skaitmeninės paslaugos). Šiame skyriuje pabrėžiama ankstyvų vertinimų svarba ir paaiškinama, kad atliekant vertinimus gali būti remiamasi ankstesniais vertinimais ir kad jų nereikia kartoti, nebent būtų padaryta reikšmingų pakeitimų.

3 skyrius. Kaip atlikti sąveikumo vertinimą?

Šiame skyriuje etapas po etapo aptariama, kaip atliekamas sąveikumo vertinimas. Per pasirengimo vertinimui etapus nustatoma, ar vertinimas būtinas, apibrėžiama jo apimtis ir tikslai, sudaroma vertinimo grupė ir išskiriami suinteresuotieji subjektai. Atliekant pradinę analizę peržiūrimi dokumentai, išskiriami privalomi reikalavimai, pažymimos aktualios paslaugos ir rengiami pokalbiai su suinteresuotaisiais subjektais. Per pagrindinį vertinimo etapą nagrinėjamas privalomų reikalavimų poveikis tarpvalstybiniam sąveikumui teisiniais, organizaciniais, semantiniais ir techniniais aspektais. Per šį procesą vadovaujamasi geriausia praktika ir pavyzdžiais, pavyzdžiui, Europos sąveikumo sistema ir specializuotomis priemonėmis, pavyzdžiui, sąveikumo brandos vertinimais.

4 skyrius. Kaip dokumentuoti vertinimą išsamioje ataskaitoje?

Vertinimo ataskaita yra labai svarbus dokumentas, kuriame apibendrinami privalomi reikalavimai, paslaugos, kurioms daromas poveikis, ir apibrėžiamas poveikis sąveikumui. Ji turi būti skelbiama oficialioje interneto svetainėje, būti parengta kompiuterio skaitomu formatu, o jos turinys turi atitikti Europos sąveikumo akto reikalavimus. Šiame skyriuje aptariama, kas sudaro privalomą ataskaitos turinį, pavyzdžiui, bendra informacija, apibrėžtas poveikis ir atitinkami sąveikumo sprendimai. Pateikiamos rekomendacijos, kaip užtikrinti skaitomumą kompiuteriu, ir patarimai dėl neskelbtinos informacijos apsaugos. Ataskaitos elektroninė kopija turėtų būti pateikta Europos sąveikumo valdybai, kad jai būtų lengviau priimti sprendimus ir vykdyti stebėseną.

5 skyrius. Kaip sukurti patikimą sąveikumo vertinimo proceso valdymo sistemą savo organizacijoje?

Kad sąveikumo vertinimai būtų sėkmingi, labai svarbu užtikrinti veiksmingą jų valdymą. Šiame skyriuje aptariama įvairių veiksnių, pavyzdžiui, priklausomybės nuo aplinkybių, organizacinės struktūros, tvarumo ir vertinimo proceso tobulinimo, svarba. Jame rekomenduojama vertinimus integruoti į esamus administracinius procesus, kartu paaiškinama, ką reikia atlikti pirmiausia, ir pažymima, kad vertinimai turi būti nuolat tobulinami juos analizuojant ir dalijantis geriausia praktika. Be to, tai padeda taikyti skaitmeninėms technologijoms pritaikytos politikos kūrimo principus, t. y. kurti skaitmeninėms technologijoms pritaikytą politiką ir rengti teisės aktus, nuo pat politikos ciklo pradžios atsižvelgiant į skaitmeninius aspektus ir užtikrinant, kad ši politika ir teisės aktai būtų tinkami skaitmeniniam amžiui, ateities iššūkams ir sąveikūs.

6 skyrius. Kiti išteklių ir tolesnis šių gairių plėtojimas

Šiame skyriuje apžvelgiami esami ir būsimi sąveikumo vertinimams reikalingi ištekliai. Europos sąveikumo portalas yra labai svarbus keitimosi žiniomis ir ištekliais, įskaitant informaciją apie Europos sąveikumo sistemą ir jos priemonių rinkinį, taip pat nuorodų į Europos sąveikumo akademiją centras. Ateityje taip pat bus galima naudotis Europos Komisijos kuriamomis priemonėmis ir internetiniais ištekliais, kurių bus suteikta siekiant padėti vykdyti vertinimus ir skelbti ataskaitas. Pačios gairės ir toliau bus atnaujinamos, tikslinamos pagal naujas aplinkybes ir privalomus vertinimus. Tam, kad jos atitiktų esamą praktiką ir naudotojų patirtį, jas numatoma dažnai peržiūrėti.

Apie šias gaires

Sparčių skaitmeninių pokyčių laikmečiu [Europos sąveikumo aktu \(ESA\)](#)¹ siekiama skatinti sklandų skaitmeninių viešųjų paslaugų teikimą visoje Europos Sąjungoje. Tam itin svarbus sąveikumas – įvairių organizacijų ir sistemų gebėjimas veiksmingai sąveikauti, keistis duomenimis ir užtikrinti, kad viešosios paslaugos būtų ne tik technologškai pažangios, bet ir prieinamos bei orientuotos į naudotoją. Šiomis aplinkybėmis sąveikumo vertinimai yra būtini ne tik dėl techninių, bet ir dėl strateginių priežasčių.

Šiose gairėse nėra stebuklingos visapusiško sąveikumo užtikrinimo formulės – **jose veikiau išdėstoma bendra tvarka, kurios pirmiausia reikėtų laikytis siekiant kurti didesnį sąveikumą**. Todėl šiose gairėse siekiama pateikti neprivalomo pobūdžio paaiškinimų²:

- kodėl sąveikumo vertinimas yra naudingas ir kaip jis gali padėti viešosioms organizacijoms teikti geresnes skaitmenines viešąsias paslaugas mažesnėmis sąnaudomis ir veiksmingiau ([1 skyrius](#));
- kada sąveikumo vertinimas yra privalomas pagal ESA ([2 skyrius](#));
- dėl įvairių sąveikumo vertinimo būdų ([3 skyrius](#));
- į ką atsižvelgti rengiant sąveikumo vertinimo ataskaitą ([4 skyrius](#));
- dėl itin svarbių sėkmingo procesų, susijusių su sąveikumo vertinimais jūsų viešojoje organizacijoje, įgyvendinimo ir valdymo veiksmų ([5 skyrius](#));
- dėl papildomų išteklių ir informacijos, kaip prisidėti prie tolesnio šių gairių plėtojimo ([6 skyrius](#)).

Skirtingos grupės sąveikumo vertinimo procese dalyvauja skirtingai. Šiose gairėse siekiama atsižvelgti į įvairius skirtingų tikslinių grupių poreikius:

Vertinimas (Assess):

- priimamas sprendimas, ar konkrečiu atveju vertinimas yra būtinas
- atliekamas vertinimas
- dalyvaujama vertinime

Ataskaita (Report):

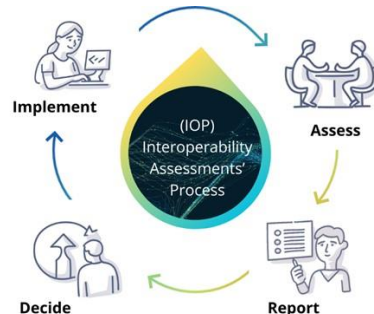
- vertinimo rezultatai dokumentuojami vertinimo ataskaitoje
- vertinimo ataskaita paskelbiama

Sprendimas (Decide):

- remiantis vertinimo ataskaita priimamas sprendimas dėl privalomų reikalavimų
- priimamas sprendimas dėl sąveikumo vertinimų valdymo

Įgyvendinimas (Implement):

- privalomi reikalavimai įgyvendinami remiantis vertinimo ataskaita

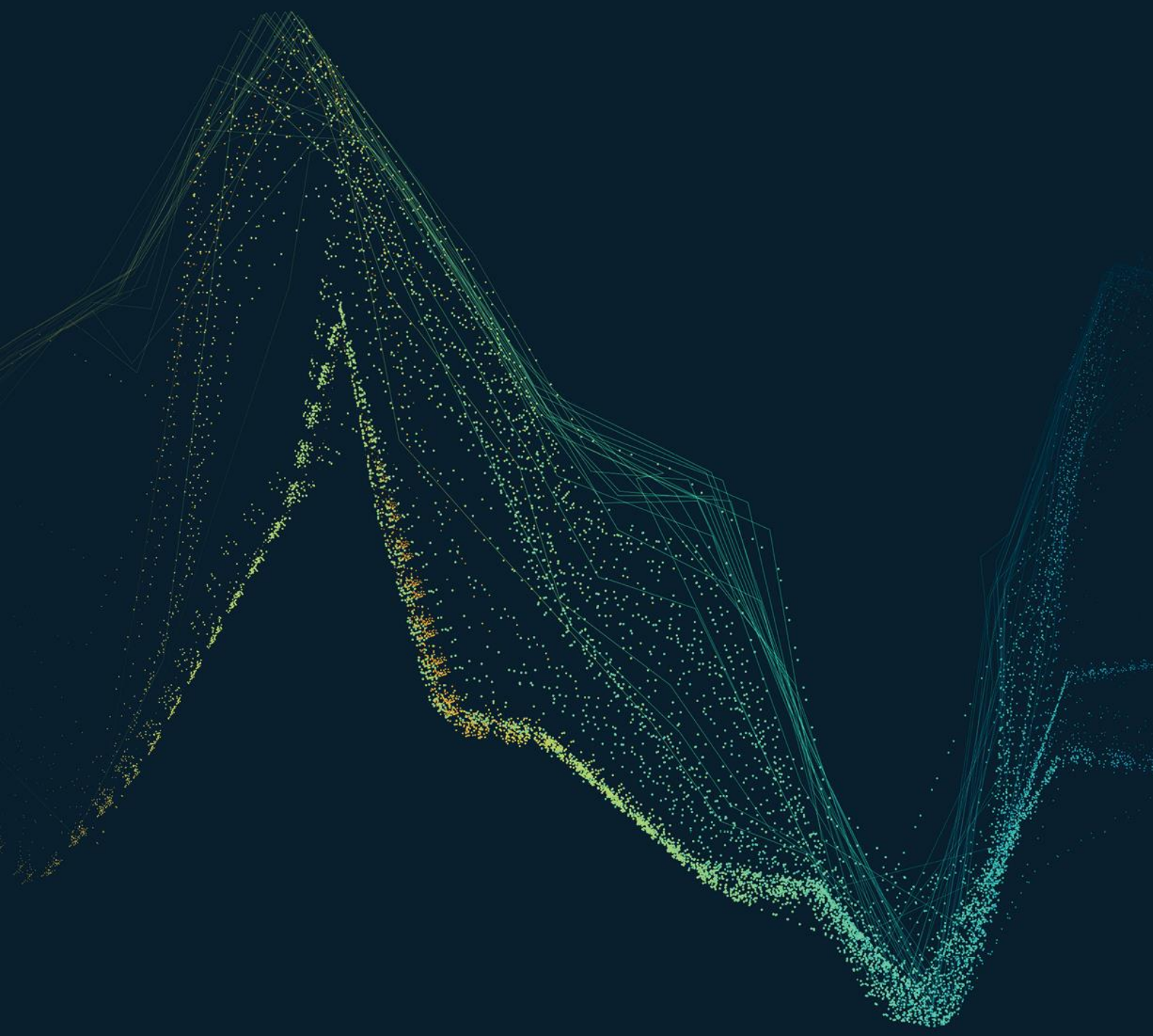
¹ 2024 m. kovo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/903, kuriuo nustatomos viešojo sektoriaus aukšto lygio sąveikumo visoje Sąjungoje priemonės, (Europos sąveikumo aktas), OL L, 2024/903, 2024 3 22, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/903/oj>.

² Privalomas ES teisės aktų aiškinimas priklauso išimtinai Europos Sąjungos Teisingumo Teismo kompetencijai.

DUK apie sąveikumo vertinimus ir kur rasti atsakymus

1. Kas yra sąveikumo vertinimas? – [1 skyrius](#)
2. Kokie privalomi reikalavimai gali daryti poveikį tarpvalstybiniam sąveikumui? – [2 skyrius](#)
3. Kokioms transeuropinėms skaitmeninėms viešosioms paslaugoms bus taikomi šie privalomi reikalavimai? – [2 skyrius](#)
4. Kurios viešosios organizacijos teisiškai privalo atlikti privalomą sąveikumo vertinimą? – [2 skyrius](#)
5. Kaip sužinoti, ar privalomi reikalavimai daro poveikį transeuropinių skaitmeninių viešųjų paslaugų tarpvalstybiniam sąveikumui? – [3 skyrius](#)
6. Kokius konkrečius veiksmus galima atlikti vykdant sąveikumo vertinimą? – [3 skyrius](#)
7. Kuriems viešojo ir privačiojo sektorių suinteresuotiesiems subjektams privalomi reikalavimai daro poveikį? – [4 skyrius](#)
8. Kuriuo privalomų reikalavimų nustatymo ir patvirtinimo proceso etapu turėtų būti atliekami sąveikumo vertinimai? – [4 skyrius](#)
9. Kiek privalomų reikalavimų sąveikumo vertinimų reikėtų atlikti? – [2 skyrius](#)
10. Kaip privalomo sąveikumo vertinimo rezultatai turėtų būti pateikiami ataskaitoje ir skelbiami? – [5 skyrius](#)
11. Kur galima rasti papildomų išteklių ir kaip gairės bus plėtojamoms? – [6 skyrius](#)

1 Kas yra sąveikumo vertinimai ir kodėl jie svarbūs?

1.1. Europos sąveikumo akto nuostatos

ESA 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta **pareiga atlikti sąveikumo vertinimą**:

„Prieš priimdamas sprendimą dėl naujų arba iš esmės pakeistų privalomų reikalavimų, Sąjungos subjektas arba viešojo sektoriaus institucija atlieka sąveikumo vertinimą.“

Todėl pagal ESA 3 straipsnio 2 dalį, atliekant sąveikumo vertinimą turi būti nustatyta ir įvertinta:

- a) privalomų reikalavimų poveikis tarpvalstybiniam sąveikumui, kaip pagalbine priemone naudojantis [Europos sąveikumo sistema \(EIF\)](#);
- b) suinteresuotieji subjektai, kuriems privalomi reikalavimai aktualūs, ir
- c) Europos sąveikumo sprendimai, kuriais padedama įgyvendinti privalomus reikalavimus.

Šiose gairėse paaiškinama ne tik tai, ką reikia padaryti, bet ir kodėl tai turi būti padaryta.

1.2. Kas yra sąveikumas?

Siekiant suprasti sąveikumo vertinimus, svarbu suprasti, kas apskritai yra sąveikumas. Europos sąveikumo sistema yra informacinis dokumentas apie ES teikiamų viešųjų paslaugų sąveikumą. Vienas pagrindinių Europos sąveikumo sistemos ypatumų yra tai, kad šiame dokumente sąveikumas apibrėžiamas ne tik kaip techninis dalykas. Iš tiesų, tarpvalstybinių skaitmeninių viešųjų paslaugų sąveikumui iššūkių kyla ir dėl kitų svarbių aspektų: i) valstybėse narėse veikia skirtingos teisinės sistemos, dėl to kai kurios taisyklės gali būti nesuderinamos; ii) dėl kompetentingų institucijų organizacinės struktūros ir valdžios sektoriaus lygmenų skirtingumo sunku suprasti, kas už ką yra atsakingas ir kaip nacionaliniai procesai gali sąveikauti tarpvalstybiniais atvejais; iii) skiriasi valstybių narių kalba, kultūra ir teisinės sąvokos, todėl sunku užtikrinti, kad tie patys terminai visoje ES būtų aiškinami vienodai, ir iv) valstybės narės naudoja skirtingus techninius išteklius, jie gali būti nesuderinami ir dėl to trukdyti sąveikumui.

ESA taikomas būtent **tarpvalstybiniam sąveikumui, nes jis taikomas transeuropinėms skaitmeninėms viešosioms paslaugoms** (t. y. gebėjimui prasmingai keistis duomenimis tarp valstybių):

tarpvalstybinis sąveikumas – Sąjungos subjektų ir valstybių narių viešojo sektoriaus institucijų gebėjimas **sąveikauti tarpusavyje** tarpvalstybinio mastu: **dalytis duomenimis**, informacija ir žiniomis naudojantis skaitmeniniais procesais ir laikantis teisinių, organizacinių, semantinių ir techninių reikalavimų, susijusių su tokia tarpvalstybine sąveika;

ESA 2 straipsnio 1 dalis

Ką tai reiškia praktiškai pagal keturis Europos sąveikumo sistemos lygmenis (teisinį, organizacinį, semantinį ir techninį)?

Teisinio sąveikumo lygmeniu vertinama, ar viešosios organizacijos, veikiančios pagal skirtingas teises sistemas, gali bendradarbiauti teikdamos transeuropines skaitmenines viešąsias paslaugas (pvz., išduoti nacionalinę asmens su negalia kortelę, kuria būtų galima naudotis kaip teisiškai galiojančiu įrodymu kitose valstybėse narėse).

Organizacinio sąveikumo lygmeniu vertinama, ar viešosios organizacijos derina savo veiklos procesus, atsakomybę ir lūkesčius, kad būtų užtikrinta aukšta transeuropinių skaitmeninių viešųjų paslaugų kokybė (pvz., aiškiai paskiriama valdžios institucija, kuriai leidžiama išduoti kitoje valstybėje narėje galiojančias nacionalines asmens su negalia korteles).

Semantinio sąveikumo lygmeniu vertinama, ar viešosioms organizacijoms keičiantis informacija, reikalinga transeuropinėms skaitmeninėms viešosioms paslaugoms teikti, išsaugomas ir suprantamas tikslus duomenų ir informacijos, kuriais kečiamasi, formatas ir reikšmė (pvz., ar užtikrinama, kad kitų valstybių narių institucijos galėtų suprasti nacionalinės asmens su negalia kortelės turinį ir struktūrą).

Techninio sąveikumo lygmeniu vertinama, ar įvairių viešųjų organizacijų tinklus ir informacines sistemas galima saugiai ir tinkamai sujungti, kaip tai yra reikalinga transeuropinėms skaitmeninėms viešosioms paslaugoms teikti (pvz., ar užtikrinama, kad nacionalinės asmens su negalia kortelės būtų išduodamos skaitmeniniu formatu, kurį galėtų tvarkyti kitos valstybės narės).

Naujausią Europos sąveikumo sistemos versiją Europos Komisija priėmė 2017 m. ir ji tapo labai svarbiu daugelio nacionalinių sąveikumo sistemų ir sąveikumo politikos pagrindu. Ateityje Europos sąveikumo sistemos plėtojimui vadovaus [Europos sąveikumo valdyba](#). Jei norėtumėte gauti dar išsamesnės informacijos, [Europos sąveikumo akademija](#) siūlo išklausti [mokymo kursą apie Europos sąveikumo sistemą](#).

Europos sąveikumo sistema yra geras atspirties taškas siekiant suprasti, kas yra sąveikumo vertinimas.

1.3. Pagrindinis sąveikumo vertinimo veiksnys

Viešosios organizacijos kasdien nustato arba keičia privalomus reikalavimus³ (t. y. pareigas, draudimus, sąlygas, kriterijus ar apribojimus), darančius poveikį sąveikai su kitų šalių arba ES lygmens viešosiomis organizacijomis, o ši sąveika savo ruožtu yra būtina teikiant transeuropines skaitmenines viešąsias paslaugas. Sąveikumo vertinimai yra skirti būtent šiems sprendimų priėmimo procesams. Jais siekiama didinti informuotumą apie tarpvalstybinį sąveikumą ir apie galimą privalomų reikalavimų poveikį jam, **prieš** priimant sprendimą dėl šių reikalavimų. Todėl sprendimus, kuriuose nustatomi privalomi reikalavimai, (pvz., pasiūlymą dėl teisės akto arba viešųjų pirkimų procedūrą) rengiantys subjektai yra teisiškai įpareigoti atlikti vertinimą. Tačiau jie gali perduoti pareigą atlikti vertinimą kitiems, nes valstybės

³ ESA sąvokos išsamiai paaiškintos [2 skyriuje](#).

narės gali laisvai spręsti dėl vidaus išteklių ir savo viešojo sektoriaus institucijų bendradarbiavimo, būtino sąveikumo vertinimams atlikti (ESA 16 konstatuojamoji dalis).

1.4. Kaip vertinimai gali padėti teikti geresnes skaitmenines viešąsias paslaugas mažesnėmis sąnaudomis?

Sklandi viešųjų organizacijų skaitmeninė sąveika yra labai svarbi piliečių ir įmonių judumui visoje ES, taigi ir bendrosios skaitmeninės rinkos sukūrimui bei ES ekonomikos konkurencingumo didinimui. Tai taip pat yra būtina sąlyga norint teikti aukštos kokybės transeuropines skaitmenines viešąsias paslaugas. Apskritai sąveikumas yra svarbus veiksnys, padedantis užtikrinti sklandžią skaitmeninę sąveiką ir taip pasiekti šiuos tikslus. Tačiau ankstyvaisiais politikos ir IT projektų rengimo etapais į tokios sąveikos užtikrinimą, ypač į dalykus, kurie nėra susiję su tinklų ir informacinių sistemų techniniu sąveikumu, dažnai neatsižvelgiama.

Sąveikumo vertinimai suteikia informacijos apie tarpvalstybinį sąveikumą kuo anksčiau – tam, kad būtų padidintas judumas ir konkurencingumas ir būtų išvengta brangių sąveikumo kliūčių.

Išskyrus labai suderintas sritis (pvz., keitimąsi informacija apie transporto priemones ir vairuotojo pažymėjimus), (bendrai teikiamų) aukštos kokybės skaitmeninių viešųjų paslaugų teikimas tarp valstybių narių gali kelti ypač daug iššūkių dėl įvairių su visais sąveikumo lygmenimis (teisiniu, organizaciniu, semantiniu ir techniniu) susijusių aspektų. Sąveikumo vertinimas padeda užtikrinti, kad į tokius iššūkius būtų tinkamai atsižvelgta ir būtų apibrėžta, kokius sprendimus būtų galima įdiegti vėliau, kad būtų sumažinta administracinė našta ir palengvinta ES piliečių ir įmonių prieiga prie skaitmeninių viešųjų paslaugų. Vertinimo procesas taip pat padeda viešojo administravimo institucijoms atrasti sprendimus, kuriuos galima panaudoti pakartotinai, taip išvengiant būtinybės juos kurti visiškai iš naujo.

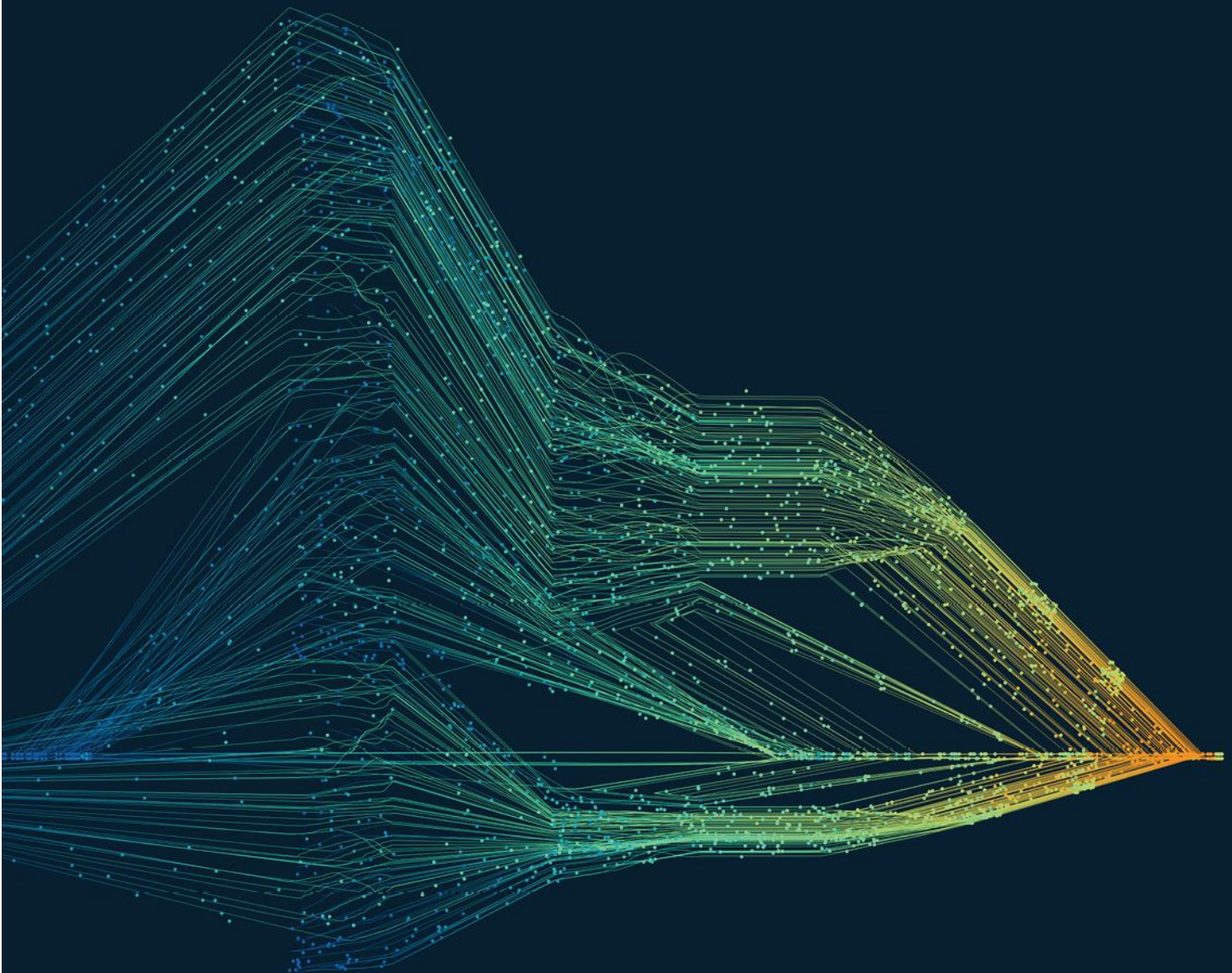
Sąveikumo vertinimas padeda tinkamai atsižvelgti į visus teikiant transeuropines skaitmenines viešąsias paslaugas veikiančius tarpvalstybinio sąveikumo lygmenis, taip išvengiant nereikalingos administracinės naštos susidarymo.

Be to, skelbiant sąveikumo vertinimus siekiama, kad ES viešosios organizacijos informuotų viena kitą apie įgytą patirtį ir taip padėtų vienos kitoms tobulinti savo sprendimus dėl privalomų reikalavimų ir didinti pakartotinio naudojimo galimybes. Tokių galimybių atsiranda ne tik taikant tokius mechanizmus kaip tarpusavio vertinimai, bet ir naudojantis duomenų saugykla, kurioje galima susipažinti su ankstesniais vertinimais. Vien tik privalomas sąveikumo vertinimas negali užkirsti kelio tarpvalstybinio sąveikumo problemoms, tačiau jis tikrai padeda nustatyti, ar reikalingi nauji teisiniai, organizaciniai, semantiniai ar techniniai sprendimai ir susitarimai ES arba nacionaliniu lygmenimis tarpvalstybinėms

Sąveikumo vertinimo nauda yra platesnė už pavienio vertinimo naudą, nes sąveikumo vertinimai gali skatinti viešąsias organizacijas mokytis vienos iš kitų ir padėti nustatyti, kokias problemas geriausia spręsti bendromis jėgomis.

kliūtims pašalinti arba sumažinti.

2 Kada sąveikumo vertinimas yra teisiškai privalomas?

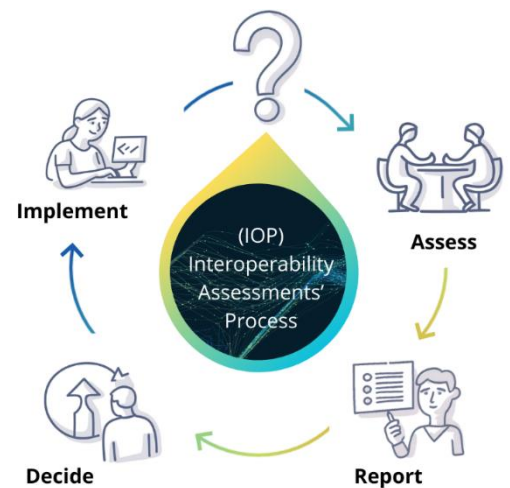

Šio skyriaus tikslas – padėti už sąveikumo vertinimus savo viešosiose organizacijose atsakingiems subjektams nuspręsti, ar jie yra teisiškai įpareigoti atlikti sąveikumo vertinimą.

Jame konkrečiai paaiškinamos ESA nuostatos, pagal kurias atsiranda pareiga atlikti sąveikumo vertinimą. Remiantis išsamiau šių pagrindinių nuostatų paaiškinimu, sprendimų algoritmo lentelėje apibendrinama, kaip išsiaiškinti, ar sąveikumo vertinimą atlikti būtina. Šios nuostatos išsamiau paaiškinamos įvairiais praktiniais pavyzdžiais, kada vertinimą atlikti gali būti privaloma, o kada – neprivaloma.

2.1. Pagrindinės sąveikumo vertinimo nuostatos

Sąveikumo vertinimais siekiama kurti tinkamai valdomą pokyčių procesą, kuriame būtų kuo proaktyviau nustatomas poveikis tarpvalstybiniam sąveikumui. Pagrindinės sąvokos yra apibrėžtos ESA 2 straipsnyje.

2.1.1. Teisiškai privalomi reikalavimai?

Sąvoka „privalomi reikalavimai“ apibrėžta ESA 2 straipsnio 15 punkte kaip:

- pareiga, draudimas, sąlyga, kriterijus arba apribojimas;
- teisinio, organizacinio, semantinio ar techninio pobūdžio;
- nustatytas Sąjungos subjekto arba viešojo sektoriaus institucijos;
- susijęs su viena ar daugiau transeuropinių skaitmeninių viešųjų paslaugų ir
- darantis poveikį tarpvalstybiniam sąveikumui.

ESA nuostata

ESA 18 konstatuojamojoje dalyje išsamiau paaiškinta, kas yra privalomas reikalavimas ir kaip jis gali būti nustatomas:

Privalomi reikalavimai gali būti nustatomi „įstatyme, reglamente, administracinėje nuostatoje, sutartyje, viešojo pirkimo konkurso skelbime ar kitame oficialiame dokumente. Privalomi reikalavimai daro poveikį tam, kaip kuriamos, įsigyjamos, plėtojamos ir įgyvendinamos transeuropinės skaitmeninės viešosios paslaugos, jų tinklai ir jas teikiant naudojamos informacinės sistemos, taip darydami įtaką tų paslaugų gaunamajam ir siunčiamajam duomenų srautams. <...> tokios užduotys, kaip plėtojamoji techninė priežiūra nedarant esminių pakeitimų, nediegiant saugumo ar techninių atnaujinimų, arba paprasti viešieji pirkimai standartinei informacijos ir ryšių technologijų (IRT) įrangai įsigyti, paprastai nedaro poveikio transeuropinių skaitmeninių viešųjų paslaugų tarpvalstybiniam sąveikumui, taigi dėl jų neturi būti atliekamas privalomas sąveikumo vertinimas, kaip tai suprantama šiame reglamente.“⁴

Vertinant, ar reikalavimas pagal ESA yra „privalomas“, vienas iš svarbiausių kriterijų yra tai, ar reikalavimas turi pasekmių kitoms organizacijoms, dalyvaujančioms teikiant viešąją paslaugą (t. y. poveikį tarpvalstybiniam sąveikumui). Pavyzdžiui, privalomu reikalavimu gali būti laikomas techninis

⁴ Taip pat aktualios ESA 10, 15–17 ir 21–22 konstatuojamosios dalys.

reikalavimas, kuris yra privalomas tik sprendimą priimančiai šaliai, tačiau **vis tiek apriboja kitoms šalims paliktas pasirinkimo galimybes**.

Privalomi reikalavimai paprastai kyla iš teisės aktų. Privalomas teisės akto reikalavimas, pavyzdžiui, gali būti reikalavimas dėl:

- Sąjungos subjektų arba viešojo sektoriaus institucijų duomenų rinkimo, tvarkymo, sukūrimo, keitimosi arba dalijimosi jais (pvz., pagal reglamentą dėl viešųjų registrų);
- viešųjų paslaugų arba su jomis susijusių procesų automatizavimo ar skaitmeninimo (pvz., DI naudojimo teikiant viešąją paslaugą arba dėl vairuotojo pažymėjimo išdavimo skaitmeniniu formatu (kaip duomenų) vietoj fizinės kortelės);
- naujų arba esamų tinklų ir informacinių sistemų naudojimo (pvz., vienkartinio duomenų pateikimo techninės sistemos naudojimo⁵).

Pavyzdžiui, pagal ES teisės aktus, kuriais valstybės narės įpareigojamos koordinuoti įvairias nacionalinių vyriausybių vykdomas užduotis, dažnai reikalaujama sukurti (arba iš esmės pakeisti) ir integruoti informacines sistemas ar kitus skaitmeninius sprendimus, pavyzdžiui, API⁶, kad būtų galima vykdyti naujus reikalavimus. ES teisės aktai, kuriuose nustatomi privalomi reikalavimai, pvz., yra [Bendryjų skaitmeninių vartų reglamentas](#) (reikalavimas į nacionalinę infrastruktūrą įtraukti papildomą lygmenį), [eIDAS reglamentas](#) (reikalavimas pritaikyti nacionalines paslaugas) ir Šengeno teisės aktai (reikalavimas visiškai suderinti sistemas).

Išlaidos, skirtos reikšmingai informacinių sistemų plėtrai įgyvendinti, dažnai turi būti patvirtinamos skiriant biudžeto asignavimus. Be to, tam, kad institucijos galėtų naudotis nauju tarpusavio duomenų srautu, dažnai būna reikalingas teisinis pagrindas keistis duomenimis. **Todėl iš esmės būtų tikslinga atidžiai įvertinti visus teisės aktų leidėjo sprendime nustatomus reikalavimus.** Vis dėlto svarbu nepamiršti, kad viešojo sektoriaus institucijos arba Sąjungos subjektai kai kuriais atvejais gali nuspręsti privalomus reikalavimus nustatyti ne teisės aktais (pvz., reikalavimus viešųjų pirkimų procedūroms, didelio masto bandomiesiems projektams arba reikalavimus dviejų ar daugiau valstybių narių dvišaliuose susitarimuose). Kai kuriais atvejais įvertinus pradiniuose teisės aktuose nustatytus privalomus reikalavimus, gali būti nustatyti papildomi reikalavimai (pvz., reikalavimai, kuriais tiksliau apibrėžiamas skaitmeninių viešųjų paslaugų teikimas). Tokiais sprendimais gali būti apribotos kitiems subjektams paliktos pasirinkimo galimybės, todėl sąveikumo vertinimas taip pat gali būti reikalingas.

Apskritai vertinimas nebūtinas tais atvejais, kai vykdant tam tikrą užduotį, pavyzdžiui, plėtojamąją techninę priežiūrą, nedaroma esminių pakeitimų, nediegiami saugumo ar techniniai atnaujinimai arba vykdomi paprasti viešieji pirkimai standartinei informacinių ir ryšių technologijų (IRT) įrangai įsigyti (ESA 18 konstatuojamoji dalis).

Be to, privalomą reikalavimą, kaip tai suprantama pagal ESA, turėtų nustatyti **Sąjungos subjektas arba viešojo sektoriaus institucija**, jis turi būti susijęs su viena ar keliomis **transeuropinėmis skaitmeninėmis viešosiomis paslaugomis** ir daryti poveikį **tarpvalstybiniam sąveikumui**. Šios sąvokos paaiškintos toliau.

⁵ Žr. Bendryjų skaitmeninių vartų reglamento 14 straipsnį: 2018 m. spalio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1724, kuriuo sukuriami bendrieji skaitmeniniai vartai, skirti suteikti prieigą prie informacijos, procedūrų ir pagalbos bei problemų sprendimo paslaugų, ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012, OL L 295, 2018 11 21, p. 1.

⁶ Taikomųjų programų sąsajos yra tarpinė programinė įranga, leidžianti palaikyti ryšį, t. y. įgalinanti perduoti duomenis tarp dviejų taikomųjų programų.

2.1.2. Viešojo sektoriaus institucijos ir Sąjungos subjektai?

Vertinamas (-i) privalomas (-i) reikalavimas (-ai) turi būti nustatytas (-i) viešojo sektoriaus institucijos arba Sąjungos subjekto. ESA 2 straipsnio 6 punkte „viešojo sektoriaus institucija“ apibrėžiama taip pat kaip [Atvirųjų duomenų direktyvos](#) 2 straipsnio 1 punkte, tiksliau, tai:

- valstybės, regionų ar vietos valdžios institucijos;
- viešosios teisės reglamentuojami subjektai⁷ arba
- asociacijos, kurias įsteigia viena ar daugiau tokių institucijų arba vienas ar daugiau tokių viešosios teisės reglamentuojamų subjektų.

Ši apibrėžtis vartojama ne tik Atvirųjų duomenų direktyvoje, bet ir eIDAS reglamente. Todėl viešoji organizacija, patenkanti į šių teisės aktų taikymo sritį, taip pat patenka į ESA pateiktą viešojo sektoriaus institucijos apibrėžtį.

ESA 2 straipsnio 5 punkte apibrėžta, kad „Sąjungos subjektai“ yra „Sąjungos institucijos, įstaigos, organai ir agentūros, įsteigti ES sutartimi, Sutartimi dėl Europos Sąjungos veikimo arba Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutartimi arba jomis remiantis“.

2.1.3. Transeuropinės skaitmeninės viešosios paslaugos?

Paslaugos laikytinos transeuropinėmis skaitmeninėmis viešosiomis paslaugomis, jeigu atitinka visus ESA 2 straipsnio 2 punkte išdėstytus reikalavimus. Kitaip tariant, šios paslaugos yra:

„skaitmeninės paslaugos, kurias Sąjungos subjektai arba viešojo sektoriaus institucijos teikia vieni kitiems arba fiziniams ar juridiniams asmenims Sąjungoje, ir kurias teikiant reikalinga sąveika, peržengianti valstybių narių sienas, sąveika tarp Sąjungos subjektų arba tarp Sąjungos subjektų ir viešojo sektoriaus institucijų, naudojantis jų tinklų ir informacinėmis sistemomis.“

– ESA 2 straipsnio 2 punktas

Būtinai yra tik privalomų reikalavimų, taikomų tokioms transeuropinėms skaitmeninėms viešosioms paslaugoms, sąveikumo vertinimas. Tai reiškia, kad reikalavimas turėtų **daryti poveikį tam, kaip** kuriamos, įsigyjamos, plėtojamos ir įgyvendinamos transeuropinės skaitmeninės viešosios paslaugos arba jų tinklai ir jas teikiant naudojamos informacinės sistemos, taip darydamas įtaką tų paslaugų gaunamų ir siunčiamų duomenų srautams. Kitaip tariant, reikalavimas turėtų daryti poveikį atitinkamiems duomenims, atsižvelgiant į tai, iš ko jie gaunami, kam ir koku skaitmeniniu sprendimu naudojantis perduodami. Gaunamų duomenų srautus gali sudaryti:

- duomenys, kurių reikia skaitmeninei viešajai paslaugai teikti,
- informacija, iš kur jie gaunami,
- skaitmeninis kanalas, kuriuo jie gaunami.

Siunčiamų duomenų srautus gali sudaryti:

⁷ Žr. Atvirųjų duomenų direktyvos 2 straipsnio 2 punkte pateiktą apibrėžtį: „subjektas, pasižymintis visomis toliau išvardytomis charakteristikomis: a) įsteigtas siekiant konkretaus tikslo – tenkinti bendrojo intereso poreikius, kurie nėra pramoninio ar komercinio pobūdžio; b) turi teisinį subjektiškumą ir c) didžiąja dalimi finansuojamas valstybės, regionų ar vietos valdžios institucijų ar kitų viešosios teisės reglamentuojamų subjektų lėšomis; valdymas yra prižiūrimas tų institucijų ar subjektų; turi administracinį, valdymo ar priežiūros organą, kurio daugiau kaip pusę narių skiria valstybės, regionų ar vietos valdžios institucijos arba kiti viešosios teisės reglamentuojami subjektai“.

- duomenys, teikiami teikiant skaitmeninę viešąją paslaugą,
- informacija, kam jie teikiami,
- ir skaitmeninis kanalas, kuriuo jie teikiami.

2.1.3.1. Kas yra skaitmeninė viešoji paslauga?

Siekiant geriau suprasti, kas yra transeuropinė skaitmeninė viešoji paslauga, svarbu suprasti pagrindines nuostatas, kuriomis ji grindžiama. ESA taikomas tik **skaitmeninėms viešosioms paslaugoms**, tačiau jame nenurodoma, kurios paslaugos laikytinos viešosiomis. 1 straipsnio 3 dalyje nurodoma, kad „[š]is reglamentas taikomas nedarant poveikio valstybių narių kompetencijai nustatyti, kas sudaro viešąsias paslaugas arba jų galimybei nustatyti tų paslaugų procedūrinės taisyklės arba jas teikti, valdyti ar įgyvendinti“. Tai reiškia, kad viešosios paslaugos skirtingose valstybėse narėse nebūtinai yra tokios pačios.

Tačiau kai kurie jų ypatumai sutampa: skaitmeninės viešosios paslaugos, kaip tai suprantama pagal ESA, yra **tik Sąjungos subjektų arba valstybių narių viešojo sektoriaus institucijų teikiamos paslaugos**. Pavyzdžiui, valstybinėje žemėje esančią automobilių stovėjimo aikštelę ir automobilių statymo programėlę, pagal kurią ši paslauga teikiama, gali administruoti privačios įmonės. Vien tai, kad fizinė erdvė priklauso viešojo sektoriaus institucijai ir kad privačios įmonės ją nuomoja iš viešojo sektoriaus institucijos, savaime nereiškia, kad skaitmeninės automobilių stovėjimo aikštelės paslaugos yra viešojo sektoriaus institucijos teikiamos skaitmeninės viešosios paslaugos. Kitais atvejais privačiojo sektoriaus įstaigos gali atlikti pagalbinį vaidmenį, kuris nedaro poveikio paslaugos viešajam pobūdžiui (pavyzdžiui, teikiant viešąją paslaugą gali būti naudojamos privačiojo sektoriaus įstaigų teikiamos debesijos paslaugos, tačiau bendra atsakomybė už paslaugos teikimą tenka viešojo sektoriaus institucijai arba Sąjungos subjektui).

Transeuropinės skaitmeninės viešosios paslaugos yra **tik paslaugos, teikiamos kitai viešojo sektoriaus institucijai ar Sąjungos subjektui arba fiziniam ar juridiniam asmeniui ES**. Tai reiškia, kad reikalavimai paslaugoms, kurios teikiamos tik viešojo sektoriaus institucijos arba Sąjungos subjekto vidaus reikmėms (pvz., stalo rezervavimas atviroje biuro patalpoje), nepatenka į šią apibrėžtį, į apibrėžtį nepatenka ir paslaugos, kurias teikiant sąveika vyksta tik su **ES nepriklausančios šalies** piliečiais ir įmonėmis.

2.1.3.2. Kada skaitmeninė viešoji paslauga yra transeuropinė?

Jei atitinkama paslauga ar paslaugos atitinka skaitmeninės viešosios paslaugos kriterijus, galima vertinti, ar ta skaitmeninė viešoji paslauga yra ir transeuropinė. Tam ji turi atitikti dvi sąlygas: i) paslauga turi apimti sąveiką tarp valstybių narių, Sąjungos subjektų arba tarp Sąjungos subjektų ir viešojo sektoriaus institucijų, t. y. tarp jų jurisdikcijų, ir ii) tai turi vykti per jų tinklą ir informacines sistemas.

Pavyzdžiui, **sąveika tarp valstybių narių** gali būti laikoma sąveika, reikalinga abipusiam akademinių diplomų ar profesinių kvalifikacijų pripažinimui, keitimasis duomenimis apie transporto priemones kelių eismo saugumo tikslais, prieiga prie socialinės apsaugos ir sveikatos duomenų ir keitimasis informacija apie mokesčius, muitus ir apskritai visos paslaugos, kuriomis įgyvendinamas vienkartinio duomenų pateikimo principas.

Sąveika tarp Sąjungos subjektų galėtų būti laikoma, pavyzdžiui, Komisijos tarnybų ir agentūrų sąveika valdant projektą ar finansavimo programą arba teisėkūros institucijų sąveika.

Valstybių narių viešojo sektoriaus institucijų ir Sąjungos subjektų sąveika gali vykti, pavyzdžiui, vienos bendros prieigos sistemose, vykdančios slenkstinę ribą viršijančius viešuosius pirkimus arba taikant įvairius atskaitomybės mechanizmus. Sąveika, kuri vyksta per Sąjungos subjektų suteikiamas sistemas,

palaikančias sąveiką tarp valstybių narių, būtų priskiriama prie abiejų kategorijų (pvz., sąveika naudojant vienkartinio duomenų pateikimo techninę sistemą).

Paslaugai taip pat turi būti reikalinga dviejų ar daugiau viešojo sektoriaus institucijų arba Sąjungos subjektų **tinklų ar informacinių sistemų sąveika**. Jei teikiant skaitmeninę viešąją paslaugą sąveika su kitų viešojo sektoriaus institucijų arba Sąjungos subjektų tinklais ar informacinėmis sistemomis nėra reikalinga, paslauga neturi būti laikoma transeuropine skaitmenine viešąja paslauga. Taip, pavyzdžiui, būtų, jeigu įrodymais būtų keičiamasi įprastu paštu.

2.1.4. Tarpvalstybinis sąveikumas?

Privalomi reikalavimai taikymo srityje turi daryti poveikį tarpvalstybiniam sąveikumui, kuris apibrėžtas ESA 2 straipsnio 1 punkte. Klausimas, kaip jie daro tokį poveikį, bus įtrauktas į patį vertinimą, tačiau į klausimą dėl poveikio tikimybės turi būti atsakyta pasirengimo vertinimui etapu. Jei vertintini reikalavimai yra susiję su transeuropinėmis skaitmeninėmis viešosiomis paslaugomis (ir kartu su įvairių valstybių narių viešojo sektoriaus institucijų ir Sąjungos subjektų sąveika), jie paprastai taip pat daro poveikį tarpvalstybiniam sąveikumui, nes jais nustatomi viešojo sektoriaus institucijų ir Sąjungos subjektų sąveikos būdai.

2.2. Sprendimų algoritmo lentelė

Vertinant, ar sąveikumo vertinimas yra būtinas, galima naudotis kitame puslapyje pateikta sprendimų algoritmo lentele. Jeigu atsakymas į klausimą sprendimų algoritmo lentelėje yra teigiamas, sąveikumo vertinimas yra privalomas. Jeigu – neigiamas, sąveikumo vertinimas nėra privalomas, tačiau jį atlikti gali būti naudinga (žr. 1 skyrių).

1 pav.: Sprendimų dėl sąveikumo vertinimo algoritmo lentelė

Atitinkamos nuostatos	Etapas	Klausimas	Jeigu atsakymas yra teigiamas	Jeigu atsakymas yra neigiamas
Patvirtinti, ar dalyvaujate procese, kuriame nustatomi privalomi reikalavimai, ir patvirtinti, kad privalomas reikalavimas, dėl kurio gali reikėti atlikti vertinimą, yra taikomas.	1	Ar dalyvaujate procese, kuriame nustatomi privalomi reikalavimai? Pvz., teisėkūros procese, viešųjų pirkimų procese. Kitaip tariant, ar dėl privalomų reikalavimų, kuriuos ketinate vertinti, sprendimas dar turi būti priimtas ir ar dėl to jie dar gali keistis ?	Pereikite prie 2 etapo	Sąveikumo vertinimas nebūtinas. <i>Sąveikumo vertinimą privaloma atlikti tik tada, jeigu reikalavimas vis dar gali keistis.</i>
Įvertinti, ar reikalavimas yra privalomas.	2	Ar reikalavimas, dėl kurio turi būti priimtas sprendimas, yra privalomas ? (T.y. ar dėl jo apribojamos kitiems subjektams paliktos pasirinkimo galimybės)?	Pereikite prie 3 etapo	Sąveikumo vertinimas nebūtinas. <i>Sąveikumo vertinimas turi būti atliekamas tik dėl privalomų reikalavimų.</i>
Įvertinti, ar privalomas reikalavimas susijęs su skaitmeninėmis viešosiomis paslaugomis.	3	1. Ar privalomas reikalavimas susijęs su skaitmenine viešąja paslauga, kurią teikia Sąjungos arba viešojo sektoriaus institucijos?	Pereikite prie 4 etapo	Sąveikumo vertinimas nebūtinas. <i>ESA taikomas tik viešojo sektoriaus institucijų arba Sąjungos subjektų teikiamoms viešosioms paslaugoms.</i>
	4	2. Ar skaitmeninė viešoji paslauga teikiama kitai viešojo sektoriaus institucijai, Sąjungos subjektui arba fiziniam ar juridiniam asmeniui ES?	Pereikite prie 5 etapo	Sąveikumo vertinimas nebūtinas. <i>ESA taikomas tik viešosioms paslaugoms, teikiamoms kitoms viešojo sektoriaus institucijoms arba Sąjungos subjektams.</i>

EUROPOS KOMISIJA. SĄVEIKUMO VERTINIMO GAIRĖS (PROJEKTAS)

Atitinkamos nuostatos	Etapas	Klausimas	Jeigu atsakymas yra teigiamas	Jeigu atsakymas yra neigiamas
Įvertinti tarpvalstybinį keitimąsi duomenimis ir nustatyti, ar skaitmeninė viešoji paslauga yra transeuropinė.	5	Ar teikiant atitinkamą skaitmeninę viešąją paslaugą reikalinga sąveika per tinklus ar informacines sistemas: a) tarp viešojo sektoriaus institucijų, esančių skirtingose valstybėse narėse ; b) tarp Sąjungos subjektų arba c) tarp Sąjungos subjektų ir viešojo sektoriaus institucijų ?	Pereikite prie 6 etapo.	Sąveikumo vertinimas nebūtinas. <i>Paslaugos, kurios teikiamos tik vienoje valstybėje narėje, nelaikomos transeuropinėmis skaitmeninėmis viešosiomis paslaugomis. Kad vertinimą atlikti būtų privaloma, privalomas reikalavimas turi daryti poveikį tarpvalstybinei sąveikai – jeigu paslauga nesusijusi su tarpvalstybine tinklų ar sistemų sąveika, ji nelaikoma transeuropine skaitmenine viešąja paslauga.</i>
Patvirtinti, ar vertinimas būtinas.	6	Ar šio privalomo reikalavimo vertinimas būtų atliekamas pirmą kartą ?	Sąveikumo vertinimas būtinas. <i>Pagal teisės aktus privalote atlikti sąveikumo vertinimą ir paskelbti ataskaitą.</i>	Sąveikumo vertinimas nebūtinas. <i>Pagal teisės aktus sąveikumo vertinimo atlikti neprivalote. Tačiau savanoriškai atliktas vertinimas vis tiek gali suteikti naudos.</i>

Nepriklausomai nuo sprendimų algoritmo lentelėje gauto rezultato, svarbu atsižvelgti į šiuos tris aspektus:

Vertinimo nereikia kartoti

Vertinimą privalo atlikti tik viešoji organizacija, kuri planuoja priimti sprendimą dėl reikalavimo. Tai pasakytina apie bet kurio skaitmeninės viešosios paslaugos ciklo etapą ir bet kuriam subjektui (priklausomai nuo to, ar reikalavimai nustatyti pasiūlyme dėl teisės akto, ar sukonkretinti vėliau (nustatant naujus reikalavimus)) paslaugos teikimo ar valdymo metu taikomus reikalavimus. Jei atsakomybė už tam tikrą darbą yra dalijamasi, subjektai turi susitarti dėl jiems tenkančių vaidmenų ir bendradarbiauti tarpusavyje (taip pat žr. [5 skyrių](#)). Ši pareiga netaikoma, jeigu viešoji organizacija tiesiog įgyvendina reikalavimą ir privalo vykdyti kitos viešosios organizacijos sprendimą (taip pat žr. sprendimų algoritmo lentelės 1 ir 2 klausimus). Jeigu sprendimas priimamas kartu (pvz., įgyvendinant tarpvalstybinį projektą), vertinimas taip pat gali būti atliekamas kartu.

Taisyklė, kad vertinimų nereikia kartoti, išsamiau paaiškinama ESA 3 straipsnio nuostatose dėl šios išimties: jeigu privalomas reikalavimas jau įvertintas anksčiau, privalomo sąveikumo vertinimo kartoti nereikia. Tačiau, nors vertinimų kartoti nereikia, įvairūs vertinimai gali būti susiję.

Susiję vertinimai

Tiksliau, vieni vertinimai gali būti grindžiami kitais, kai viena viešoji organizacija (pvz., Sąjungos subjektas) nustato bendresnio pobūdžio privalomus reikalavimus, o įgyvendinantieji subjektai vėliau juos apibrėžia išsamiau. Taip gali būti, kai, pavyzdžiui, ES direktyva perkeliama į nacionalinę teisę arba kai teisės akte nustatytas anksčiau įvertintas privalomas reikalavimas yra apibrėžiamas išsamiau jį įgyvendinant per viešojo pirkimo procedūrą. Jeigu tokiu atveju yra priimami nauji privalomi reikalavimai, šiuo vėlesniu etapu kliūčių tarpvalstybiniam sąveikumui taip pat gali iškilti, todėl naujus papildomus reikalavimus reikės įvertinti. Tačiau per šiuos vertinimus gali būti remiamasi ankstesniais vertinimais ir jų išvadomis.

Pagal tą pačią taisyklę įgyvendinimo etapu vertinimo atlikti nereikia, jeigu privalomas reikalavimas turi būti įgyvendintas Sąjungos subjektų priimtais sprendimais. Šiuo atveju daroma prielaida, kad visi Sąjungos subjektų priimami sprendimai yra standartiškai sąveikūs, nes priimami įvairiomis aplinkybėmis visoje ES. Tačiau šiuo atveju sąveikumo vertinimas taip pat gali būti atliekamas savanoriškai, siekiant patikrinti, ar šiomis konkrečiomis aplinkybėmis yra išspręsti visi galimi tarpvalstybinio sąveikumo klausimai.

Vertinimai neatliekami atgaline data

Teisinė pareiga atlikti sąveikumo vertinimus įsigalioja 2025 m. sausio 12 d. Gali būti, kad sprendimai dėl daugelio privalomų reikalavimų, darančių poveikį transeuropinių skaitmeninių viešųjų paslaugų tarpvalstybiniam sąveikumui, jau priimti, tik dar neperkelti į nacionalinę teisę arba dar neįgyvendinti. Vertinimas atgaline data nėra privalomas, tačiau labai rekomenduojamas, jeigu reikalavimas daro didelį poveikį, nes, kaip paaiškinta pirmiau, vertinimas gali padėti tuos sprendimus perkelti į nacionalinę teisę arba įgyvendinti.

2.3. Pavyzdžiai

Atvejis Nr. 1. Nacionalinio sprendimo koregavimas, siekiant įgalinti keitimąsi duomenimis su kitomis valstybėmis narėmis

Vienam dideliame valstybės narės miestui reikia toliau plėtoti savo techninę sistemą, kad būtų galima vykdyti išplėstus keitimąsi duomenimis su kitų valstybių narių institucijomis reikalavimus, kylančius dėl naujo ES reglamento.

Tačiau atsakingas Komisijos generalinis direktoratas, teikdamas pasiūlymą, atliko išsamų sąveikumo vertinimą ir aprašė numatomas pasekmes valstybėms narėms. Naujo sąveikumo vertinimo atlikti nereikia, jei numatomas pakeitimas yra tiesiogiai susijęs su būtinybe laikytis naujojo reglamento. Kitaip tariant, šiuo atveju naujas vertinimas nėra privalomas, nes miestas sprendimą dėl privalomų reikalavimų **ne priima**, o tik **įgyvendina** (žr. sprendimų algoritmo lentelės 1 klausimą (1 kl.).

Tačiau naujas vertinimas būtų privalomas, jeigu miestas nuspręstų įgyvendinti papildomus reikalavimus, kurie kiltų ne iš naujajame reglamente nustatytos pareigos, bet būtų nustatyti tomis pačiomis aplinkybėmis (dėl tarpvalstybinio keitimąsi duomenimis) arba būtų tikimybė, kad jie darys tam poveikį (keistųsi duomenų formatas ar atsakomybė už juos).

Atvejis Nr. 2. Naujiems ES teisės aktams reikalinga IT parama.

Valstybės narės vyriausybės agentūrai reikia toliau plėtoti ataskaitų teikimo sprendimą, kad būtų galima vykdyti privalomus reikalavimus, kylančius iš nesenai priimto reglamento. Produkto X vidaus rinkoje veikiantys subjektai pagal reglamentą įpareigojami reguliariai teikti skaitmenines savo produkto pardavimo ataskaitas.

Vertinimo atlikti nereikia, nes agentūra sprendimą dėl privalomų reikalavimų ne priima, o tik įgyvendina (žr. 1 kl.).

Tačiau kitaip būtų tada, jeigu reglamente būtų nustatytas tik bendresnio pobūdžio reikalavimas, o agentūra planuotų priimti sprendimą dėl kitų naujų privalomų įgyvendinimo reikalavimų, kurie dar nebuvo įvertinti. Pavyzdžiui, agentūrai gali reikėti priimti sprendimą dėl reikalavimų, kuriais būtų reglamentuojamas skaitmeninių pardavimo ataskaitų teikimas, ir tada ji turėtų įvertinti tokio reikalavimo poveikį tarpvalstybiniam keitimuisi duomenimis.

Agentūra vis tiek galėtų padaryti išvadą, kad sąveikumo vertinimo atlikti neprivalo. Naujasis reikalavimas nėra taikomas skaitmeninei viešajai paslaugai (tiksliau, šios paslaugos sąveikai su kitomis paslaugomis) ir juo tik pakeičiama įmonių, apie kurias reikia pranešti, skaičiaus riba (3 kl.). Nepaisant to, šiuo atveju galbūt būtų naudinga vertinimą atlikti savanoriškai.

Atvejis Nr. 3. Konkursas dėl techninių sistemų techninės priežiūros ir tolesnio plėtojimo preliminariosios sutarties

Valstybės narės vyriausybės agentūra rengiasi skelbti konkursą dėl savo informacinių sistemų techninės priežiūros ir tolesnio plėtojimo preliminariosios sutarties. Agentūra priima sprendimą dėl privalomo reikalavimo, ne tik jį įgyvendina (1 kl.).

Vienas iš privalomų reikalavimų gali būti reikalavimas surengti konkursą. Tačiau konkurse dėl profesionalių sistemų eksploatavimo, techninės priežiūros ir tolesnio plėtojimo preliminariosios sutarties reikalavimai bus nustatyti ne pačioms skaitmeninėms viešosioms paslaugoms, bet veikiau plėtojamajai techninei priežiūrai (2 kl.). Todėl sąveikumo vertinimas nėra būtinas.

Paprastai vertinimas būtų būtinas, jeigu pagal sutartį būtų reikalaujama sukurti konkrečią sistemą (pvz., naujiems teisės aktams įgyvendinti būtų nustatomas naujas nacionalinis arba konkrečiai organizacijai skirtas reikalavimas – tai galėtų turėti pasekmių transeuropinių skaitmeninių viešųjų paslaugų tarpvalstybiniam sąveikumui, pavyzdžiui, dėl to, kad pasikeistų sistemos procesų logika (ar jos aspektai).

Atvejis Nr. 4. Paslaugų, kuriomis naudojasi tarpvalstybiniai naudotojai, sprendimo pirkimas

Valstybės narės pasienio regiono savivaldybė svarsto galimybę pirkti skaitmeninį savitarnos sprendimą, kuris leistų sumokėti už automobilių statymą savivaldybės nustatytose vietose. Priimdama sprendimą dėl viešojo pirkimo, savivaldybė nustatys naujus privalomus šios paslaugos teikimo informacinės sistemos reikalavimus.

Tačiau šie reikalavimai nedaro poveikio tarpvalstybiniam sąveikumui (3 kl.), nes pagal šį sprendimą ketinama rinkti mokėjimus iš subjektų, pageidaujančių tiesiogiai mokėti už automobilio statymą. Dėl šių operacijų valstybių narių arba ES institucijomis nebūtina keisti duomenimis tarpusavyje.

Todėl, kadangi paslaugai teikti tinklų ar informacinių tarnybų tarpvalstybinė sąveika nėra reikalinga, savivaldybė neprivalo atlikti sąveikumo vertinimo prieš pirkdama siūlomą sprendimą.

Atvejis Nr. 5. Siūlomos naujos ES taisyklės, kurioms įgyvendinti reikalingos nacionalinės skaitmeninės sistemos

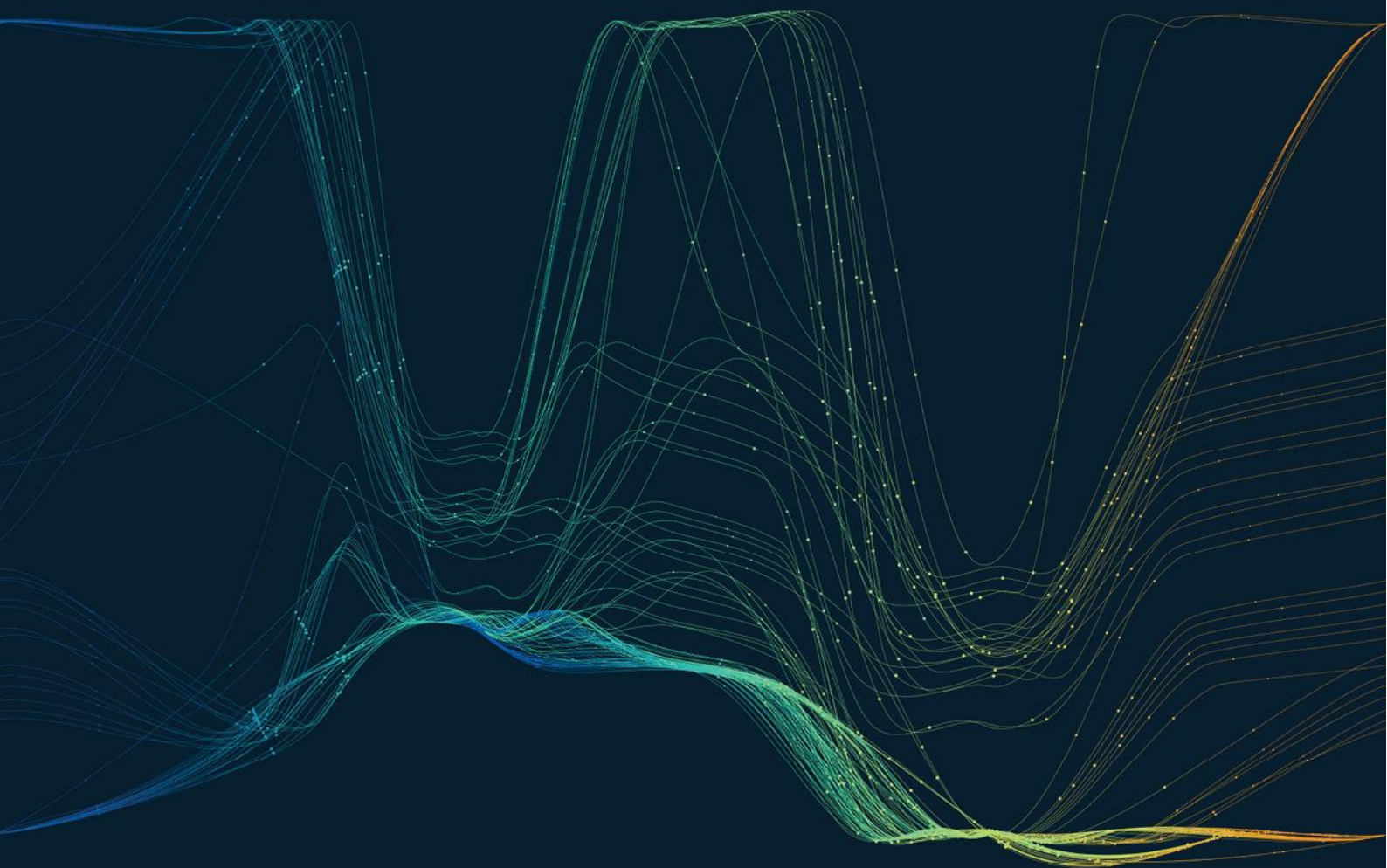
Komisijos generalinis direktoratas parengė teisės akto projektą, kuriuo išsamiau reglamentuojamas žemės ūkio sektorius – išmetamo CO₂ ataskaitoms rengti nustatytos naujos ribos ir duomenų tipai. Kelios valstybės narės jau įdiegė nacionalinius ataskaitų teikimo sprendimus prieš dvejus metus. Jei teisės aktas bus priimtas, pagal jį iš valstybių narių bus reikalaujama toliau plėtoti savo esamas teises ir informacines sistemas, kad jos galėtų taikyti teisės akte nustatytas naujas ribas ir laikytis reikalavimų dėl duomenų tipų.

Generalinis direktoratas turės atlikti pasiūlymo sąveikumo vertinimą, nes šis pasiūlymas vis dar yra svarstomas (1 kl.) ir yra susijęs su transeuropine skaitmenine viešąja paslauga (2 ir 3 kl.) (t. y. su duomenų šaltiais tarp viešųjų organizacijų). Atliekant šį sąveikumo vertinimą reikėtų išnagrinėti esamus sprendimus ir tai, kaip juos galima (pakartotinai) panaudoti, taip išvengiant pastangų ir išteklių dubliavimo.

Be šių konkrečių pavyzdžių, aiškūs požymiai, kad vertinimą tikriausiai būtų naudinga atlikti (jeigu tai nėra privaloma), yra:

- valdžios institucijoms nustatomos naujos užduotys;
- pasikeičia informacijos atskleidimo aspektai;
- pasikeičia teisės gauti informaciją;
- viešosios paslaugos teikiamos nauju būdu.

3 Kaip atlikti sąveikumo vertinimą?

Pasinaudoję 2 skyriuje pateikta sprendimų algoritmo lentelę ir įvertinę, ar sąveikumo vertinimas yra reikalingas, vadovaudamiesi šiame skyriuje pateiktais paaiškinimais galėsite atlikti patį vertinimą.

Šiame skyriuje siekiama etapas po etapo išdėstyti aiškias gaires, kaip atlikti sąveikumo vertinimą pagal ESA. Perskaityę šį skyrių žinosite:

- kokie yra pagrindiniai sąveikumo vertinimo etapai;
- kaip išskirti ir dokumentuoti privalomus reikalavimus;
- kaip nustatyti poveikį tarpvalstybiniam sąveikumui;
- kaip išskirti atitinkamus suinteresuotuosius subjektus ir su jais konsultuotis;
- kaip išskirti taikytinus Europos sąveikumo sprendimus.

ESA aiškiai nurodyta, kad sąveikumo vertinimų metodas turėtų būti **proporcingas** ir **atitikti** vertinimo lygį ir apimtį. Tai reiškia, kad taikant skirtingą metodiką ir priemones, įvairiomis aplinkybėmis bus gautos skirtingos vertės (žr. šio skyriaus 3.4 poskirsnį). Šiame skyriuje nėra siekiama išdėstyti kokio nors universalios metodo – veikiau norima supažindinti su įvairiomis galimybėmis. Šios galimybės skiriasi, priklausomai nuo aplinkybių, susijusių su bendru sąveikumo valdymu viešojoje organizacijoje. Toks valdymas galėtų apimti, pavyzdžiui, nacionalinius ar organizacinius vertinimus arba IT ir (arba) sąveikumo sistemas (žr. [5 skyrių](#)). Jei nėra konkrečiai organizacijai skirtų specialių gairių dėl sąveikumo vertinimo metodo, vertinimui vadovaujantis asmuo turėtų pasirinkti metodą, kuriuo sukuriamas didžiausia vertė ir kuo mažesnė našta.

Šiame skyriuje aprašytas procesas atitinka bendrą **geriausią sąveikumo vertinimų praktiką**, tačiau pripažįstame, kad organizacijos skiriasi savo dyžiu, struktūra, ištekliais ir branda. Šis procesas gali ir turėtų būti pritaikytas pagal konkrečias jūsų organizacijos aplinkybes ir apribojimus.

Svarbiausia laikytis pagrindinių vertinimo principų⁸, o proceso apimtį suplanuoti taip, kad vertinimą būtų galima valdyti ir jis būtų prasmingas jūsų konkrečiomis aplinkybėmis. Skaitydami šias gaires pasvarstykite, kaip kiekvieną etapą būtų galima pakoreguoti pagal jūsų organizacijos pajėgumus ir poreikius, t. y. užtikrinti, kad vertinimas išliktų vertingas ir įgyvendinamas, nepriklausomai nuo jūsų pradinės padėties ar turimų išteklių.

Pirmiausia bus aptartos bendros rekomendacijos dėl sąveikumo vertinimo vykdymo, o vėliau kiekvienas procesas bus aptartas išsamiau.

⁸ Vertinimai buvo sumanyti tam, kad būtų sukurtos sąlygos tarpvalstybiniam sąveikumui, kartu užtikrinant, kad būtų įtraukti visi atitinkami suinteresuotieji subjektai ir taip būtų kuriama tvari, perspektyvi skaitmeninė politika. Kad šie tikslai būtų pasiekti, būtina suprasti planuojamų reikalavimų poveikio mastą ir pasiūlyti priemones, kaip gauti naudos ir spręsti galimų išlaidų klausimą (17 konstatuojamoji dalis), taip pat pasirinkti vertinimo lygiui ir apimčiai proporcingą ir diferencijuotą metodą (19 konstatuojamoji dalis).

3.1. Bendros rekomendacijos

Bendros rekomendacijos, kaip pasirinkti tinkamą metodą:

Pradėkite anksti. Didžiausia grąža gaunama, kai vertinimai atliekami ankstyvu naujų privalomų reikalavimų rengimo (pvz., politikos kūrimo, teisinių pasiūlymų arba naujų IT sprendimų rengimo) etapu ir ne vėliau kaip prieš priimant privalomus sprendimus.

Užtikrinkite tinkamumą pagal paskirtį. Kuo tikslesnis ir konkretesnis sprendimas, kuriame nustatyti reikalavimai (pvz., dėl vieno vietos valdžios institucijos projekto įgyvendinimo), tuo pragmatiškesnis, taigi ir siauresnis gali būti vertinimo dalykas. Pabandykite aiškiai apibrėžti vertinimo apimtį ir tikslus ir pagal tai pritaikyti vertinimą.

Remkitės esamomis sistemomis. Vertinimas turėtų būti suderintas su esamomis organizacinėmis ir administracinėmis sistemomis, taip užtikrinant, kad jos papildytų administracinius procesus. Kai taikytina, taip pat reikėtų atsižvelgti į skaitmeninės politikos teisinę bazę. Jei vertinimas yra susijęs su ankstesniu (ES arba nacionaliniu) vertinimu, tuo ankstesniu vertinimu taip pat reikia naudotis ir juo remtis.

Konsultuokitės su suinteresuotaisiais subjektais. Atliekant sąveikumo vertinimą turėtų būti konsultuojamasi su tiesiogiai suinteresuotais paslaugų gavėjais (įskaitant piliečius arba jų atstovus). Taip pat patartina konsultotis su reikalavimus įgyvendinančiais ir kitais teikiant paslaugą dalyvaujančiais subjektais. Atminkite, kad tokiuose vertinimuose gali dalyvauti patirties informacijos valdymo ar IT srityje neturintys asmenys.

3.2. Pasirengimas

Šiuo etapu nustatomi pagrindiniai proceso aspektai, padedantys apibrėžti vertinimo apimtį, suburti tinkamų specialistų grupę ir sudaryti aiškų veiksmų planą. Skirdami laiko šiam pradiniam etapui, galite supaprastinti tolesnius vertinimo etapus, išvengti galimų kliūčių ir užtikrinti, kad galutiniai rezultatai būtų aktualūs ir įgyvendinami.

3.2.1. Nustatykite, dėl kokių procesų būtų reikalingas sąveikumo vertinimas

Užuoat *ad hoc* analizavus, ar sąveikumo vertinimas yra būtinas, pabandykite išskirti procesus, dėl kurių vertinimas dažniausiai būna reikalingas, pvz., teisėkūros ciklą, įgyvendinimo procesus ar viešųjų pirkimų procedūras. Apžvelgdami šiuos procesus pabandykite juos apibrėžti konkrečiau iki galimo pradinio / intervencijos momento. Pavyzdžiui, jei jūsų teisėkūros cikle yra numatyta pareiga atlikti poveikio vertinimą, apsvarstykite, ar į šį procesą ir kokiu etapu būtų galima įterpti sąveikumo vertinimą.

3.2.1. Nustatykite, ar sąveikumo vertinimas yra būtinas

Šio etapo sprendimų priėmimo procedūra išsamiai aprašyta [2 skyriuje](#). Tiksliau, tame skyriuje pateiktoje sprendimų algoritmo lentelėje pavaizduota analizė, ar jūsų konkrečiu atveju sąveikumo vertinimas yra būtinas, struktūra. Šiame skyriuje aprašytus veiksmus turėtumėte tęsti tik tada, jeigu iš preliminaraus vertinimo pagal 2 skyrių matyti, kad sąveikumo vertinimas yra būtinas. Tačiau net jeigu teisiškai vertinimo atlikti neprivalote, jį vis tiek galite atlikti savanoriškai.

3.2.2. Apibrėžkite vertinimo apimtį ir tikslus

Likusi proceso dalis priklausys nuo to, kaip apibrėšite sąveikumo vertinimo apimtį ir tikslus. Apimtis – tai, kas bus vertinama (įskaitant tai, kuris (-ie) keitimosi duomenimis atvejis (-ai), sistemos, procesai ar paslaugos bus nagrinėjami ir koku išsamumu). Tikslais paaiškinama, ką norite pasiekti atlikdami vertinimą (pvz., nustatyti konkrečias sąveikumo spragas arba įvertinti atitiktį tam tikriems standartams).

Svarbu nepamiršti, kad apimtis ir tikslai turėtų atitikti konkrečias jūsų projekto ir organizacijos aplinkybes. Atsižvelkite į vertinamo projekto pobūdį ir sudėtingumą, taip pat organizacinę struktūrą ir turimus išteklius. Didelio masto tarpvalstybinei iniciatyvai gali reikėti išsamaus vertinimo. Jeigu projektas yra mažesnis ir lokalus, gali pakakti kryptingiesnio vertinimo.

Apibrėždami apimtį ir tikslus apmąstykite savo organizacijos pajėgumus atlikti vertinimą. Pajėgumai apima ne tik finansinius išteklius, bet ir laiką, ekspertines žinias ir prieigą prie būtinos informacijos. Jūsų siekis – subalansuotai suderinti vertinimo išsamumą ir praktiškumą, užtikrinant ir tai, kad vertinimas būtų ir prasmingas, ir tai, kad būtumėte pajėgūs jį valdyti. Atsižvelgdami į visa tai bei tai, kad vertinimas visada turi būti susijęs su transeuropine skaitmenine viešąja paslauga, nepamirškite, kad apimtis ir tikslai gali labai skirtis ne tik tarp valstybių narių ir Sąjungos subjektų, bet ir jūsų pačių valstybėje narėje ir jūsų organizacijoje.

3.2.3. Sudarykite daugiadalykę vertinimo grupę

Tam, kad sąveikumo vertinimas būtų veiksmingas, labai svarbu sudaryti tinkamą vertintojų grupę. Geriausia būtų sudaryti įvairių ekspertų grupę, tačiau suprantame, kad organizacijų įgūdžiai ir ištekliai gali būti skirtingi. Svarbiausia atsižvelgiant į jūsų ribotas galimybes užtikrinti, kad vertintojai turėtų kuo tinkamesnę kompetenciją.

Geriausia, jei jūsų vertinimo grupė būtų sudaryta iš įvairių įgūdžių turinčių ir įvairaus požūrio specialistų. Apsvarstykite galimybę į grupę įtraukti narius, turinčius patirties šiose srityse:

- duomenų mainų teisiniai ir reguliavimo aspektai (sąveikumas);
- veiklos procesų analizė;
- duomenų valdymas, įskaitant semantines ekspertines žinias ir valdymą;
- IT architektūra ir sistemų integravimas;
- konkrečios srities žinios, aktualios vertinamiems privalomiems reikalavimams ir paslaugoms, kurioms jie būtų taikomi.

Atminkite, kad vienas asmuo gali turėti kvalifikacijos keliose srityse. Jei ištekliai riboti, pirmenybę reikėtų teikti jūsų vertinimo aplinkybėmis svarbiausiems įgūdžiams. Taip pat tam, kad užpildytumėte visas

svarbiausias jūsų grupės narių kompetencijos spragas, galite apsvarstyti galimybę laikinai pasamdyti išorės ekspertus arba konsultantus.

Jūsų grupės dydis turėtų būti proporcingas jūsų vertinimo apimčiai. Ribotos apimties vertinimui atlikti gali pakakti nedidelės konkrečių specialistų grupės. Jeigu projektas yra didesnis ir sudėtingesnis, gali prireikti didesnės grupės.

3.2.4. Išskirkite atitinkamus suinteresuotuosius subjektus

Norėdami išskirti suinteresuotuosius subjektus, kuriems galėtų būti aktualūs privalomi reikalavimai, pvz., pirmiausia užduokite sau klausimą, kokiems subjektams jie gali turėti įtakos:

- įgyvendinimo etapu, pvz., kas dalyvauja kurioje proceso dalyje?
- paslaugų teikimo etapu, pvz., kokios organizacijos turi būtina dalyvauti, kad paslaugos būtų sėkmingai teikiamos?
- teikimo etapu, pvz., tarp kokių subjektų turi vykti sąveika?
- arba valdymo etapu, pvz., kas dalyvauja užtikrinant nuoseklumą?

Suinteresuotieji subjektai gali priklausyti viešajam arba privačiam sektoriui (būti verslo subjektai), būti piliečiai arba Sąjungos subjektai. Su šiais suinteresuotaisiais subjektais reikės konsultuotis vėlesniu etapu. Jei suinteresuotieji subjektai išskiriami pakankamai anksti, jie galbūt net gali prisidėti prie kito etapo įgyvendinimo (pvz., privalomų reikalavimų nustatymo). Išskirti kiekvieno konkretaus suinteresuotojo subjekto nebūtina, veikiau reikia išskirti jų kategorijas (pvz., visi piliečiai arba tik konkreti jų grupė, visi ar tik konkrečių sektorių verslo subjektai).

3.3. Pradinė analizė

Kitu etapu nagrinėjami esami dokumentai, politika ir paslaugos, siekiant nustatyti ir suprasti pagrindinius jūsų vertinimo elementus.

Šiuo etapu siekiama trijų tikslų:

1. surinkti ir peržiūrėti atitinkamus dokumentus ir politiką, kuriuose aprašomi sąveikai poveikį darantys reikalavimai;
2. nustatyti ir aiškiai dokumentuoti privalomus reikalavimus, kuriuos daugiausia vertinsite;
3. suklasifikuoti transeuropines skaitmenines viešąsias paslaugas, kurioms reikalavimai daro poveikį.

Skaitydami tolesnius tris poskirsnius atminti, kad jūsų analizės išsamumas ir apimtis turėtų būti proporcingi pasirengimo etapu apibrėžtai jūsų vertinimo apimčiai. Jūsų tikslas – sukaupti tvirtą duomenų bazę, kuria būtų galima remtis per likusį vertinimo procesą.

3.3.1. Peržiūrėkite dokumentus ir politiką, kuriuose aprašomi reikalavimai

Pagrindinis šio etapo tikslas – surinkti ir išanalizuoti visus dokumentus, kurie yra svarbūs siekiant suprasti naujus ar pakeistus reikalavimus (nesvarbu, ar jie aiškiai nurodyti, ar tik numanomi). Remiantis šia peržiūra kitu etapu bus išskirti privalomi reikalavimai, kuriuos daugiausia vertinsite.

Svarbu pažymėti, kad turimų dokumentų pobūdis ir apimtis gali labai skirtis, priklausomai nuo dabartinio vertinamo projekto ar iniciatyvos etapo (nesvarbu, ar tai yra teisės aktų rengimo etapas, koncepcijos ir projektavimo ar vėlesnis etapas).

Priklausomai nuo dabartinio skaitmeninės viešosios paslaugos kūrimo proceso etapo, galima atlikti toliau nurodytus veiksmus.

1. Išskirkite ir surinkite visus aktualius dokumentus. Tai gali būti ne tik teisės aktai, kuriuose nustatomas reikalavimas, bet ir antriniai dokumentai, pavyzdžiui, techniniai dokumentai arba pranešimas apie dokumentą, kuriame nustatyti reikalavimai. Iš pradžių įtraukite kuo daugiau dokumentų – taip užtikrinsite, kad nebūtų praleista jokia svarbi informacija, pvz., neapsiribokite vien privalomu dokumentu, kuriame aprašomi reikalavimai, ir atsižvelkite į tai, kokiomis aplinkybėmis jie nustatomi arba bus įgyvendinami. Galite įtraukti ir kitus, jau taikomus įpareigojimus dėl keitimosi duomenimis, kurie šiuo metu nėra reglamentuojami.
2. Suskirstykite dokumentus į kategorijas pagal jų rūšį ir svarbą sąveikumui.
3. Atlikite pirminę peržiūrą, kad suprastumėte kiekvieno dokumento taikymo sritį ir turinį.
4. Parenkite pagrindinių dokumentų santrauką arba rodyklę ir pažymėkite jų aktualumą sąveikumo reikalavimams.
5. Nustatykite visas dokumentavimo spragas, kurias gali reikėti užpildyti.

Kiti apsvarstyti aspektai:

- apsvarstykite galimybę naudoti tiek vidaus, tiek išorės dokumentų šaltinius;
- atkreipkite dėmesį į versijas ir įsitikinkite, kad naudojate naujausią informaciją;
- ieškokite nuorodų į standartus ar kitus išorės reikalavimus, kurie gali turėti įtakos sąveikumui;
- atkreipkite dėmesį į visus dokumentuose pastebėtus neaiškumus ar neatitikimus, kuriuos reikėtų išsiaiškinti nuodugniau.

Atminkite, kad šio etapo tikslas – ne išsamiai išanalizuoti reikalavimus, bet parengti pagrįstą dokumentuose įtvirtintų sąlygų apžvalgą. Ja bus remiamasi atliekant išsamesnę analizę tolesniais etapais.

3.3.2. Išskirkite atitinkamus privalomus reikalavimus

Šio etapo tikslas – **išskirti ir dokumentuoti privalomus reikalavimus**, kuriuos planuojate vertinti (daugiau informacijos apie tai, kas yra privalomas reikalavimas, pateikta [2 skyriuje](#)). Atkreipkite dėmesį, kad vienas sąveikumo vertinimas taip pat gali apimti kelis privalomus reikalavimus (paprastai tada, kai jie visi turi būti nustatyti per tą patį sprendimų priėmimo procesą).

Reikalavimus turėsite dokumentuoti, nes tai padės jums aptarti šių reikalavimų poveikį, o tai yra sąveikumo vertinimo tikslas. Nepamirškite, kad ši užduotis ne visada bus paprasta. Kai kurie reikalavimai gali nebūti akivaizdūs ir konkretūs ir juos gali pavykti išskirti tik atlikus nuodugnią ekspertinę analizę.

Išnagrinėkite jau pasirinktus dokumentus ir išskirkite privalomus reikalavimus, kurie:

- yra susiję su skaitmenine viešąja paslauga:
 - o pasižymi skaitmeniniu aspektu, t. y. procesai, kuriems jie taikomi, yra suskaitmeninti arba automatizuoti; yra taikomi duomenims; apima skaitmeninių sprendimų nustatymą arba naudojimą; suteikia galimybę paslaugas teikti skaitmeniu kanalu arba yra nustatomi per tinklą ir informacines sistemas;
 - o apima viešųjų organizacijų tarpusavio sąveiką, t. y. juos nustato Sąjungos subjektai arba viešojo sektoriaus institucijos vieni kitiems arba Sąjungos fiziniams ar juridiniams asmenims;
- pasižymi transeuropiniu aspektu:
 - o pagal juos reikalinga sąveika tarp valstybių narių, tarp Sąjungos subjektų arba tarp Sąjungos subjektų ir viešojo sektoriaus institucijų.

Jūsų analizė turi būti kruopšti: jei per vertinimo procesą kuris nors privalomas reikalavimas neįvertinamas, vėliau įgyvendintojams kartais gali kilti tarpvalstybinio sąveikumo problemų⁹.

Išskyrę reikalavimus, galite pasirinkti šiems išskirtiems reikalavimams dokumentuoti jums labiausiai tinkantį metodą¹⁰. Dokumentuodami reikalavimus apskritai venkite naudoti neveikiamąją rūšį, nes tokiais atvejais dažnai nebūna aiškiai įvardijami veikėjai (t. y. dalyvaujantys asmenys). Įsitinkite, kad ištraukoje yra reikalinga informacija, kad reikalavimą būtų galima laikyti privalomu, nes jūsų vertinime gali būti naudojama informacija, surinkta iš pagalbinių privalomo dokumento šaltinių (ne paties dokumento).

Naudingi reikalavimų išskyrimo ir dokumentavimo metodai gali skirtis, priklausomai nuo projekto, kuriame šie reikalavimai nustatomi, etapo (pvz., teisės akto rengimo ciklo pradžioje gali būti naudinga apžvelgti naudotojų aplinkybes arba naudojimo atvejus). Taigi, dokumentuodami savo išskirtus reikalavimus, atsižvelkite į numatomą sąveikumo vertinimo tikslinę grupę. Nors vertinimas turi būti skelbiamas oficialioje interneto svetainėje, pvz., viešai prieinamas, labai tikėtina, kad per jį surinkta informacija taip pat bus remiamasi per tolesnius skaitmeninės viešosios paslaugos ciklo procesus. Todėl atkreipkite dėmesį, ar kitiems subjektams bus pateikta ta pati vertinimo ataskaita, ar rengsite kitą dokumentą, skirtą, pvz., konsultacijoms su suinteresuotaisiais subjektais, viešiesiems pirkimams ar įgyvendinimui. Jei taip, atitinkamai koreguokite savo metodus. Jūsų dokumentavimas taip pat priklausys nuo jūsų apibūdinamų privalomų reikalavimų tipo (pvz., ar tai verslo, funkciniai ir nefunkciniai arba techniniai reikalavimai).

Kaip paminėta pirmiau, jūsų reikalavimai paprastai bus didesnio proceso dalis ir jais bus reglamentuojamos tik tam tikros to proceso dalys. Todėl tikslinga plačiau apžvelgti visą procesą ir dokumentavimą pritaikyti pagal proceso ypatumus. Šiuo tikslu galite:

1. reikalavimus išdėstyti proceso diagramoje;
2. reikalavimus išdėstyti tam tikra forma, kurią būtų galima naudoti pakartotinai (pvz., per kvietimą dalyvauti konkurse)¹¹.

3.3.3. Suklasifikuokite transeuropines skaitmenines viešąsias paslaugas, kurioms daromas poveikis

Siekiant įvertinti, kur ir kaip išskirti privalomi reikalavimai paveiks transeuropinę skaitmeninę viešąją paslaugą, dėmesį tikslinga sutelkti į pačios paslaugos, įskaitant jos transeuropinį aspektą (pvz., jungtis tarp valstybių narių, tarp Sąjungos subjektų arba tarp Sąjungos subjektų ir viešojo sektoriaus institucijų per savo tinklą ir informacines sistemas) vizualizavimą. Tikslas – išskirti ir vizualizuoti tarpvalstybinį keitimąsi duomenimis ir sąveikas, kurios yra reikalingos, kad viešojoji paslauga būtų teikiama veiksmingai. Tokiu būdu galite pasirengti vertinti reikalavimų poveikį tarpvalstybiniam sąveikumui, tiksliau, anksčiau išskirtam keitimuisi duomenimis ir sąveikoms.

⁹ Pavyzdžiui, dėl trūkstamų sąveikumo reikalavimų praeityje teko persvarstyti e. sąskaitų faktūrų išrašymo politiką: [Ataskaita dėl Direktyvos 2014/55/ES poveikio vidaus rinkai ir elektroninių sąskaitų faktūrų naudojimo viešuosiuose pirkimuose, Europos Komisija \(europa.eu\)](#).

¹⁰ ES atvirųjų duomenų portale pateikiamas išsamus [Duomenų vizualizacijos vadovas](#), kuriame pristatomi įvairūs metodai – nuo diagramų iki grafikų ir tekstinio aprašo.

¹¹ Kai sąveikumo vertinimai yra susiję su IRT sistemų, kurias galima laikyti sąveikumo sprendimais, viešaisiais pirkimais, viešųjų pirkimų techninės specifikacijos turėtų atitikti [IRT techninėse specifikacijose nustatytus reikalavimus, kad jas būtų galima naudoti viešuosiuose pirkimuose](#).

Šią užduotį atlikti galima įvairiais būdais, bet kitame skirsnyje aprašytas vienas galimas būdas, padedantis suprasti tiek pačią paslaugą, tiek tarpvalstybines sąveikas, dėl kurių kyla su sąveikumu susijusių klausimų.

Pirmiausia vizualizuokite pačią paslaugą, atsižvelgdami į šiuos aspektus:

- Koks yra bendras atitinkamo sprendimo tikslas? (Aktualios aplinkybės ir orientyrai)
- Kas dalyvauja? (Dalyviai, pvz., įmonės, piliečiai ir pan.)
- Kas vyksta? (Tikrinami duomenys? Pateikiami įrodymai?)
- Kada tai vyksta? (Priklauso nuo laiko? Priklauso nuo proceso?)
- Kur tai vyksta? (Administracijos padalinys? Duomenų bazės? Konkreti (fizinė) vieta?)
- Kodėl tai vyksta? (Teisinis pagrindas, įskaitant galimą subsidiarumą)

Tai vizualizuoti galite įvairiais būdais (pvz., kaip naudotojo maršrutą, sprendimų algoritmą arba procesų diagramą). Reikalavimus taip pat galite klasifikuoti paslaugų struktūros vizualizavimo priemonėje (pvz., naudodamiesi [Europos bazine sąveikumo architektūra \(EIRA\)](#)).

Dėl skaitmeninės viešosios paslaugos transeuropinio aspekto (pvz., tarpvalstybinio ryšio tarp viešųjų organizacijų, reikalingo tam, kad būtų galima teikti atitinkamą paslaugą) – klasifikuodami išskirtus paslaugai taikomus reikalavimus atsižvelkite į toliau išvardytus aspektus.

1. Nustatykite, kokiais duomenimis reikia keistis:

- pabandykite (remdamiesi paslaugos aprašymu ir privalomais reikalavimais) suklasifikuoti konkrečius atvejus, kada duomenimis reikia keistis arba dalytis su kitų valstybių narių tarnybomis arba Sąjungos subjektais;
- nurodykite, kokius informacijos poreikius keitimasis duomenimis patenkintų kiekvienu atveju (pvz., fizinio asmens tapatybės nustatymas, informacija apie gaminio saugą arba organizacijų administraciniai duomenys).

2. Išskirkite sąveikaujančias paslaugas:

- kiekvieno keitimosi duomenimis atveju nustatykite, su kokia atitinkama (-omis) viešąja (-osiomis) paslauga (-omis) kitose valstybėse narėse arba Sąjungos subjektuose turi vykti paslaugos sąveika;
- pažymėkite už šias partnerių paslaugas atsakingas valdžios arba kitas institucijas.

3. Apibūdinkite sąveikas:

- aprašykite kiekvienos sąveikos pobūdį (pvz., duomenų rinkimas, duomenų teikimas ir tikrinimas);
- nustatykite duomenų, kurie yra sąveikos dalis, rūšį ir apsvarstykite galimybę apibrėžti duomenų grupes tokiu detalumu, kad galėtumėte pakartotinai naudoti esamus duomenis;
- nustatykite duomenų srauto kryptį (vienakryptis arba dvikryptis);
- pažymėkite visus konkrečius šiai sąveikai keliamus reikalavimus (pvz., sąveika yra tikralaikė ar susijusi su tam tikru duomenų rinkiniu, koks yra sąveikos periodiškumas).

Tada visus šiuos ryšius taip pat galite suklasifikuoti.

4. Šias sąveikas pavaizduokite vizualiai:

Tokia vizualizacija, pvz., struktūros diagrama, taip pat bus labai vertinga per tolesnį vertinimo procesą. Pirmuoju etapu galite naudoti procesų, naudotojų maršrutų schemas ar kitus vizualizacijos metodus.

Suklasifikavus šiuos ryšius, taip pat bus svarbu įvertinti, ką konkrečiai reikėtų privalomo reikalavimo įgyvendinimas. Todėl taip pat turėtumėte atkreipti dėmesį į toliau išdėstytus aspektus.

5. Nustatykite tarpusavio priklausomybes:

- pažymėkite bet kokią priklausomybę nuo konkrečių sistemų, standartų ar protokolų, kurie yra reikalingi šioms sąveikoms užtikrinti (pvz., kai dalis duomenų laikoma baziniuose registruose, įvertinkite priklausomybę nuo atitinkamo bazinio registro, kad būtų užtikrinta galimybė tuos duomenis naudoti pakartotinai);
- pažymėkite visus esamus sąveikumo sprendimus, kurie jau naudojami arba planuojami naudoti.

6. Įvertinkite išplečiamumo galimybes:

- įvertinkite galimybes paslauga naudotis pakartotinai laikantis konkrečių reikalavimų – ar ją būtų galima pakartotinai naudoti kitais atvejais?
- įvertinkite ilgainiui galinčius atsirasti keitimosi duomenimis reikalavimų pokyčius (pvz., gali pasikeisti duomenų tipas ar apimtis arba sąveikos periodiškumas).

Šios analizės rezultatus suklasifikuokite schemoje arba diagramoje, kuriose būtų parodyta jūsų viešosios paslaugos tarpvalstybinė sąveika su kitomis paslaugomis. Tai galėtų būti:

- paslaugų jungčių vizuali schema (joje būtų galima išsamiai pavaizduoti duomenų, kuriais yra keičiamasi, tipus ir kiekvienos sąveikos pobūdį);
- tarnybų partnerių ir atsakingų institucijų sąrašas;
- pažymėta tarpusavio priklausomybė ir sąveikumo reikalavimai.

Tokios schemos galėtų būti naudojamos per vertinimo procesą kaip pagalbinis informacijos šaltinis, padedantis išskirti galimas sąveikumo problemas ar reikalavimus. Pavyzdžiui, galėtumėte jomis naudotis konsultuodamiesi su suinteresuotaisiais subjektais ir su jais kartu išskirti neatitikimus (loginius, teisinius ar formato / dokumentų), neužbaigtas arba besidubliuojančias sritis. Jose taip pat matytųsi priklausomybė nuo kitų paslaugų, organizacijų ar procesų, kuriuos gali paveikti sprendimas dėl atitinkamo privalomo reikalavimo.

3.3.4. Įtraukite suinteresuotuosius subjektus

Šiuo vertinimo etapu reikėtų patikslinti pasirengimo etapu sudarytą suinteresuotųjų subjektų sąrašą. Konsultacijos gali būti rengiamos keliais tikslais: jos gali padėti patobulinti reikalavimų ir susijusių paslaugų dokumentavimą (kaip minėta pirmiau). Dar jos gali padėti suinteresuotiesiems subjektams geriau suprasti tam tikrą klausimą, taip pat padėti įvertinti geresnio tarpvalstybinio sąveikumo galimybes ateityje.

Kadangi pagrindinis vertinimo objektas yra transeuropinės skaitmeninės viešosios paslaugos ir jų tarpvalstybinis sąveikumas, atliekant vertinimą ypač svarbios dvi suinteresuotųjų subjektų grupės:

Skaitmeninių viešųjų paslaugų naudotojai: paslaugų gavėjai (fiziniai ar juridiniai asmenys), kuriems reikalinga tarpvalstybinė skaitmeninių viešųjų paslaugų sąveika, kad tomis paslaugomis būtų galima veiksmingai naudotis.

Atliekant sąveikumo vertinimą reikia konsultuotis su šiais paslaugų gavėjais (įskaitant piliečius arba jų atstovus) ir įvertinti galimą poveikį. Konsultacijos suteikia vertingos grįžamosios informacijos apie

privalomo reikalavimo proporcingumą, lyginant su pradiniu jo nustatymo tikslu (t. y. ar šis reikalavimas proporcingas numatomi jo įvedimo naudai?). Be to, jos suteikia galimybę įvertinti reikalavimo veiksmingumą (t. y. ar privalomas reikalavimas padės pasiekti tai, dėl ko jis buvo nustatytas?). Taip reikalavimus bus galima atitinkamai pakoreguoti prieš priimant privalomą sprendimą. Tačiau atminti, kad tokiuose vertinimuose gali dalyvauti asmenys, neturintys patirties informacijos valdymo ar IT srityje, tad atitinkamai koreguokite ir savo komunikaciją.

Kitų valstybių narių arba ES lygmens viešosios organizacijos yra Sąjungos subjektai arba viešojo sektoriaus institucijos, kurios reguliuoja, teikia, valdo ar diegia transeuropines skaitmenines viešąsias paslaugas.

Tai viso paslaugos ciklo suinteresuotieji subjektai (pvz., politikos pareigūnai, IT diegimo specialistai ir kitų suinteresuotųjų naudotojų grupės, priklausančios viešajai organizacijai, pavyzdžiui, paslaugų teikėjai). Jei nesate tikri, kaip konsultuotis su šiais suinteresuotaisiais subjektais, taip pat skaitykite [Europos Komisijos geresnio reglamentavimo priemonių rinkinio](#) 7 skyrių. Turėkite galvoje, kad, siekiant užtikrinti sąveikumą, tam tikras politikos sritis gali tekti išanalizuoti labai išsamiai. Todėl dar vienas konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais pavyzdys galėtų būti konsultavimasis su tų sričių ekspertais.

Taip pat nepamirškite, kad ESA 3 straipsnyje nustatytas reikalavimas rengti konsultacijas nereiškia, kad tos konsultacijos turi būti vykdomos papildomai greta kitų konsultacijų, kurios yra vykdomos per kitus procesus. Konsultacijas galima įtraukti į jau vykdomus procesus ir tai net labai skatinama tam, kad būtų išnaudojama galima sinergija (žr. [5 skyrių](#)).

Suinteresuotieji subjektai gali būti įtraukiami ne vien šiuo pradiniu etapu – konsultuodamiesi su suinteresuotaisiais subjektais galite patikrinti ir kito etapo (vertinimo) rezultatus.

3.4. Tarpvalstybinio sąveikumo vertinimas

Apibrėžę savo vertinimo pagrindą, galite pereiti prie pagrindinio sąveikumo vertinimo proceso. Šiuo etapu pagal Europos sąveikumo sistemą įvairiais aspektais vertinamas privalomų reikalavimų poveikis tarpvalstybiniam sąveikumui.

Tolesniuose poskirniuose nagrinėsime, kaip analizuoti poveikį tarpvalstybiniam sąveikumui (vertinant teisinius, organizacinius, semantinius ir techninius aspektus) ir pateiksime geriausios praktikos pavyzdžių, kaip atlikti šią užduotį.

3.4.1. Analizuokite poveikį tarpvalstybiniam sąveikumui

ESA nėra nustatytas koks nors vienas privalomas metodas, tačiau nurodoma, kad Europos sąveikumo sistema yra pagalbinė priemonė (ESA 3 straipsnio 2 dalis).

Kaip paaiškinta pirmiau, reikia turėti galvoje, kad **vertinimas nebūtinai parodo, kaip užtikrinti visapusišką sąveikumą, tačiau jis turėtų padėti nustatyti, kaip sąveikumą padidinti**. Jei jūsų viešojo organizacija jau nusprendė taikyti kurį nors vertinimo metodą, laikykitės šio sprendimo (žr. [5 skyrių](#)).

Jeigu jūsų vertinimo pagrindinis atspirties taškas yra Europos sąveikumo sistema, turite įvertinti, kokia apimtimi siūlomi reikalavimai įgalina sąveikumą arba jam trukdo. Be to, taip galite įvertinti, ar reikalingi papildomi reikalavimai. 21 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad atliekant vertinimą planuojamų privalomų reikalavimų poveikį reikia vertinti atsižvelgiant į to poveikio kilmę, pobūdį, ypatumus ir mastą. Tam, kad į šiuos aspektus būtų atsižvelgta, kaip atspirties tašku galima remtis keturiais Europos sąveikumo sistemoje numatytais lygmenimis.

3.4.1.1. Teisinių aspektų

vertinimas

Tikslas – įvertinti, koku mastu privalomi reikalavimai leidžia viešosioms organizacijoms, veikiančioms pagal skirtingas teises sistemas, politiką ir strategijas, bendradarbiauti teikiant transeuropines skaitmenines viešąsias paslaugas. Atliekant šį vertinimą reikėtų atsižvelgti į tokius veiksnius kaip reikalavimo suderinamumas su esamais įstatymais ir kitais teisės aktais, galimus konfliktus ar nesuderinamumą su kitomis teisinėmis sistemomis, įskaitant ES skaitmeninę politiką, ir įgyvendinimo bei vykdymo užtikrinimo galimybes.

3.4.1.2. Organizacinių aspektų vertinimas

Tikslas – įvertinti, koku mastu privalomi reikalavimai padeda (arba nepadeda) viešosioms organizacijoms suderinti savo veiklos procesus, atsakomybę ir lūkesčius, kad transeuropinės skaitmeninės viešosios paslaugos būtų teikiamos sklandžiai ir kokybiškai. Koku mastu privalomi reikalavimai sukuria galimybių ar rizikų organizacijoms ir jų darbo metodams? Ar, pavyzdžiui, jais nustatomos naujos užduotys, kurias reikia įtraukti, ar (per)skirstomos pareigos?

3.4.1.3. Semantinių aspektų

vertinimas

Tikslas – įvertinti, koku mastu privalomais reikalavimais užtikrinama, kad būtų išsaugotas ir suprantamas tikslus duomenų ir informacijos, kuriais keičiamasi ir kurie yra reikalingi atitinkamoms transeuropinėms skaitmeninėms viešosioms paslaugoms teikti, formatas ir reikšmė visais keitimais jais etapais. Koku mastu privalomi reikalavimai sukuria galimybių ar rizikų prasmingam keitimuisi duomenimis tarpvalstybiniu mastu? Ar jais, pavyzdžiui, skatinama naudoti kontroliuojamuosius žodynus ar pagal juos naudojamos naujos sąvokos?

3.4.1.4. Techninių aspektų vertinimas

Tikslas – įvertinti, koku mastu privalomi reikalavimai padeda įvairioms šalims saugiai ir tinkamai palaikyti tarpusavio ryšį, kad galėtų teikti transeuropines skaitmenines viešąsias paslaugas.

Tuo metu, kai buvo rengiamos šios gairės, vienos visus šiuos aspektus apėmiančios priemonės nebuvo. Šiuo metu veikia pirmoji Europos sąveikumo portalo versija, kurioje apie savo rezultatus galite pranešti reglamento priede nurodytu formatu.

Toliau pateiktame pavyzdyje galite susipažinti, į kokius klausimus reikia atsakyti siekiant užtikrinti tarpvalstybinį sveikumą ir nuo kokių pirmųjų aspektų pradėti vertinti galimą privalomo reikalavimo poveikį tarpvalstybiniam sąveikumui.

Pavyzdys. Piliečiai su negalia vis dar patiria problemų savo šalyje išduota asmens su negalia kortele naudodamiesi kitose ES šalyse. Akivaizdu, kad šias problemas reikia išspręsti. Būtų geriausia, jei nacionalinės asmens su negalia kortelės būtų skaitmeninės, tačiau dėl to kyla tam tikrų sudėtingų sąveikumo problemų. Pavyzdžiui:

- Teisinės problemos:
 - Kaip užtikrinti, kad bet koks valstybės narės kompetentingos institucijos išduotas negalios įrodymas (pvz., skaitmeninė kortelė) teisiškai galiotų ir kitoje valstybėje narėje?
 - Kaip patikrinti, ar skaitmeninio negalios įrodymo turinio pakanka atitikčiai kitos valstybės narės procedūriniais reikalavimams įrodyti?
 - Ar tarpvalstybinio negalios įrodymo turiniu galima keistis tarpvalstybinio mastu laikantis Bendrojo duomenų apsaugos reglamento?
- Organizacinės problemos:
 - Kuri viešoji organizacija turi teisę išduoti negalios įrodymą tarpvalstybinio atveju (pvz., asmeniui, gyvenančiam ir dirbančiam skirtingose valstybėse narėse)?
 - Kaip viešosios organizacijos prašo pateikti negalios įrodymą tarpvalstybiniais atvejais?
- Semantinės problemos:
 - Kaip užtikrinti, kad būtų suprantamas visas šio negalios įrodymo turinys?
 - Kaip užtikrinti, kad jis turėtų vienodą reikšmę visiems dalyviams?
- Techninės problemos:
 - Ar negalios įrodymas išduodamas tokiu formatu, kad jį gali tvarkyti bet kuri prašančioji viešoji organizacija?
 - Ar yra sukurta techninė sistema, skirta tarpvalstybiniam keitimuisi negalios įrodymais, kuri būtų sąveiki visose šalyse, dalyvaujančiose keičiantis informacija?

3.4.1.5. Geriausia poveikio tarpvalstybiniam sąveikumui nustatymo praktika

Toliau išdėstyta keletas skirtingų metodų, kurių visi grindžiami Europos sąveikumo sistema ir gali būti naudojami kaip pagalbinės priemonės tarpvalstybiniam sąveikumui vertinti. Visi šie metodai atitinka teisinį reikalavimą atlikti vertinimą „tinkamai“.

3.4.1.5.1. Geriausios praktikos pavyzdys Nr. 1: privalomi politikos reikalavimai (skaitmeniniai patikrinimai)

Teisės aktuose įtvirtinamus privalomus reikalavimus dažnai rengia ne daugiadalykė specialistų grupė, taigi šiems specialistams gali trūkti žinių apie tam tikrus skaitmeninio įgyvendinimo aspektus. Tokiais atvejais vertinimas būna daugiau tiriamojo pobūdžio, o vertintojai išsiaiškina, kad politikoje yra nustatyti privalomi reikalavimai, ir sužino apie vėlesnes įgyvendinimo pasekmes, į kurias jie anksčiau galbūt neatsižvelgė. Be to, politika gali būti įgyvendinama labai skirtingais būdais ir daugeliu atvejų joje net nėra siekiama apibrėžti įgyvendinimo būdo. Tai reiškia, kad atliekant politikos sąveikumo vertinimus kyla du papildomi iššūkiai:

- reikalavimus rengiantys asmenys gali turėti mažai žinių apie skaitmeninį įgyvendinimą;

- daugelis klausimų dėl skaitmeninio įgyvendinimo vis dar gali būti labai nekonkretūs, nes tai tik proceso pradžia.

Siekdamos išspręsti šias problemas, Komisija ir kelios valstybės narės pastaraisiais metais pagal Europos sąveikumo sistemą parengė praktinių kontrolinių klausimynų, kuriuos politikos kūrėjams lengviau suprasti ir pildyti¹². Šie klausimynai gali būti atspirties taškas politikos kūrėjams, norintiems išsiaiškinti, kaip politika gali pagerinti tarpvalstybinį sąveikumą, arba išsiaiškinti riziką, dėl kurios kyla naujų tarpvalstybinio duomenų srauto problemų. Jie taip pat gali padėti politikos kūrėjams imtis tolesnių veiksmų – neišspręstus klausimus pradėti nagrinėti nuodugniau (pvz., įtraukti kitos profesinės patirties turinčius ekspertus).

3.4.1.5.2. Geriausios praktikos pavyzdys Nr. 2: specializuota sąveikumo sistema kaip informacijos šaltinis

Pavienį vertinimą atlikti gali būti lengviau, jeigu organizacija jau turi su Europos sąveikumo sistema derančią bendrą sąveikumo valdymo sistemą. Šiuo atveju atliekant vertinimą kaip atspirties tašku nebūtina remtis Europos sąveikumo sistema. Naudojantis specializuotomis sąveikumo sistemomis (pvz., nacionaline sąveikumo sistema arba sektorine sąveikumo sistema) vertinimui atlikti galima sukurti didesnę vertę, o metodas tampa paprastesnis. Toliau pateikiama su Europos sąveikumo sistema derančių sąveikumo valdymo procesų pavyzdžių (galbūt tokių pavyzdžių turite ir iš savo patirties).

- Kai kurios valstybės narės pagal Europos sąveikumo sistemą parengė **nacionalinį sąveikumo įstatymą** ir įtraukė tos konkrečios valstybės aplinkybes atitinkančius reikalavimus¹³. Tokiais atvejais atliekant vertinimą galima nagrinėti, kaip privalomi reikalavimai atitiktų šią struktūrą.
- Kai kurios valstybės narės sukūrė su Europos sąveikumo sistema suderintas **nacionalines bazines sąveikumo struktūras** (kai kurios iš jų grindžiamos EIRA)¹⁴. Atliekant vertinimą būtų galima nagrinėti, kaip reikalavimai dera su tokia nacionaline struktūra.
- Kai kurios valstybės narės įdiegė **duomenų valdymo sistemas**, į kurias įtrauktos Europos sąveikumo sistemos rekomendacijos. Vertinimas gali būti grindžiamas tokia praktika.
- Kai kurios tarptautinės organizacijos, pavyzdžiui, Pasaulio bankas, Europos sąveikumo sistema naudojos kaip pagrindiniu principu savo iniciatyvose, pavyzdžiui, [ID4D \(Identification for Development – Tapatybės nustatymas vystymosi tikslais\)](#), kuria siekiama padėti specialistams kurti ir diegti įtraukias ir patikimas tapatybės nustatymo sistemas.

Dėl suderinimo su nacionaline arba specializuota sistema galima kelti tokius klausimus:

- Kaip reikalavimai atitinka sąveikumo valdymą mano organizacijoje?
- Kaip reikalavimai atitinka architektūrinę sąrangą?
- Ar dokumentavome paveiktus duomenų srautus, kaip reikalaujama pagal mūsų nacionalinę sąveikumo sąrangą?

3.4.1.5.3. Geriausios praktikos pavyzdys Nr. 3: pakartotinai naudojamos priemonės

Šis atspirties taškas aktualus visoms organizacijoms, kurios neturi specialaus (sąveikumo) vertinimo metodo arba turi tokį specialų metodą, tačiau jis nėra suderintas su Europos sąveikumo sistema. Šis

¹² Pavyzdžiui, praktika, paminėta pagal [Europos Komisijos geresnio reglamentavimo priemonių rinkinio priemonę Nr. 28](#), Danijos [teisės aktai dėl pritaikymo skaitmeninėms technologijoms \(digst.dk\)](#); ir Vokietijos [„Digitalcheck“: laipsniškas beta versijos tobulinimas | „DigitalService“ \(bund.de\)](#).

¹³ Pavyzdžių galima rasti Nacionalinės sąveikumo sistemos [NIFO – Nacionalinės sąveikumo sistemos observatorijoje](#).

¹⁴ Pavyzdžiui, [Lenkija](#), taip pat [Malta](#).

metodas taip pat naudingas siekiant privalomus reikalavimus įvertinti konkrečiau (pvz., patikrinti atitiktį standartui).

Parengta keletas sprendimų, padedančių įvairiais tikslais atlikti Europos sąveikumo sistema grindžiamą vertinimą. Visus šiuos sprendimus reikės pritaikyti, kad juos būtų galima visapusiškai naudoti ateityje atliekant vertinimus, tačiau jie jau dabar gali suteikti vertingų gairių. Jei vertinimo balas yra aukštas, poveikis tarpvalstybiniam sąveikumui turėtų būti teigiamas; jeigu suderinimo lygis yra žemas, turėtų būti gautas mažas balas. Toliau pateikiami tokių priemonių pavyzdžiai.

- Jeigu vertinamas esamos skaitmeninės viešosios paslaugos pokytis, naudojami: [Sąveikumo brandos priemonės](#) ([IMAPS](#), [SIQAT](#) ir [GIQAT](#)). Tai – įsivertinimo priemonės, skirtos skaitmeninių viešųjų paslaugų sąveikumo brandai visais valdžios sektoriaus lygmenimis vertinti. Todėl jie suteikia vertingos pradinės informacijos, tačiau juos reikėtų patikslinti, nes sąveikumo vertinimai yra skirti privalomiems reikalavimams, o ne konkrečioms skaitmeninėms viešosioms paslaugoms vertinti. Jeigu pasirenkamas toks sprendimas, kartu su ataskaitai skirtomis rekomendacijomis turėtų būti pateikiami internetiniai klausimynai sąveikumo brandai įvertinti.
- Jeigu vertinamas standartas ar specifikacija, naudojamas: [CAMSS](#), t. y. įsivertinimo priemonė, skirta vertinti, kaip pasirinktais standartais ir (arba) specifikacijomis palaikomas sąveikumas. Rengiant ataskaitą turėtų būti pateiktas internetinis klausimynas sąveikumui įvertinti.

3.5. Sprendimų pasirinkimas

Vienas pagrindinių ESA pabrėžiamų principų yra tai, kad, siekiant didinti sąveikumą, suderinimą ir veiksmingą viešųjų išteklių naudojimą, svarbu pakartotinai naudoti esamus sąveikumo sprendimus (pvz., standartizuotas sudedamąsias dalis arba bazinius žodynus). Taip ne tik didinamas tarpvalstybinis sąveikumas, bet ir prisidedama prie ES viešųjų paslaugų ekonominio efektyvumo ir nuoseklumo.

ESA nurodoma, kad per sąveikumo vertinimo procesą organizacijos turi įvertinti esamų sprendimų, ypač tu, kurie vadinami Europos sąveikumo sprendimais, pritaikomumą, taigi ir galimybę juos naudoti pakartotinai. Tai – sąveikumo sprendimai (pvz., standartai, sudedamosios dalys ir baziniai žodynai), kuriuos patikrino ir rekomendavo Europos sąveikumo valdyba, atsižvelgdama į galimybes juos naudojant padidinti arba sukurti (tarpvalstybinį) sąveikumą, kai to reikia.

Pagrindiniai šio etapo tikslai yra:

1. išskirti atitinkamus Europos sąveikumo sprendimus, kurie galėtų patenkinti per jūsų vertinimą nustatytus sąveikumo poreikius;
2. įvertinti, kaip šie sprendimai galėtų būti integruoti į jūsų paslaugą siekiant padidinti sąveikumą;
3. išnagrinėti kitus tiek ES, tiek nacionalinio lygmens pakartotinio naudojimo sprendimų katalogus, kuriuose būtų galima rasti tinkamų metodų.

Esamų sprendimų pakartotiniam naudojimui suteikus prioritetą, galima paspartinti sąveikių paslaugų kūrimą, sumažinti pastangų dubliavimąsi ir užtikrinti suderinimą su visoje ES nustatytais standartais ir praktika.

Tolesniuose poskirniuose nagrinėsime, kaip veiksmingai išskirti, įvertinti ir galbūt pritaikyti šiuos sprendimus, atsižvelgiant į konkrečius jūsų paslaugai ir sąveikumui keliamus reikalavimus.

3.5.1. Išnagrinėkite ir įvertinkite atitinkamus Europos sąveikumo sprendimus

Kaip jau buvo trumpai paminėta, **Europos sąveikumo sprendimu** gali būti laikomas bet koks pakartotinio naudojimo išteklius, kuriuo pagal teisinius, organizacinius, semantinius ar techninius reikalavimus užtikrinamas tarpvalstybinis sąveikumas. Kaip pavyzdys paminėtinos konceptualios sistemos, gairės, bazinė architektūra, techninės specifikacijos, standartai, paslaugos ir taikomosios programos, taip pat dokumentuoti techniniai komponentai, pavyzdžiui, pirminis kodas. **Europos sąveikumo sprendimai** yra Europos sąveikumo valdybos rekomenduoti sąveikumo sprendimai (tikimasi, kad jie bus priimti 2025 m.).

3.5.2. Išnagrinėkite aktualius sąveikumo sprendimus

[Europos sąveikumo portalas](#) (ankstesnis pavadinimas – „Joinup“) galiausiai suteiks prieigą prie visų Europos sąveikumo sprendimų; jie bus atitinkamai pažymėti ir su jais bus susietos atitinkamos paieškos funkcijos. Portalas dar labiau palengvins kitų aktualių sprendimų, įskaitant atvirojo kodo sprendimus, paiešką. Tačiau portale jau dabar yra pateikiama nemažai sprendimų.

Nacionaliniai portalai taip pat gali būti jūsų prieigos punktai, tad pakartotinio naudojimo sąveikumo didinimo sprendimų galite ieškoti ir juose. Jei norite nuolat gauti informaciją apie sprendimus, kurie gali būti jums aktualūs ateityje, apvarstykite galimybę prisijungti prie atitinkamų bendruomenių – jose rasite ir daugiau informacijos bei galėsite įsitraukti į diskusijas.

3.5.3. Įvertinkite ir pasirinkite atitinkamus Europos sąveikumo sprendimus

Vertinant ir pasirenkant išskirtus sprendimus, reikėtų prisiminti konkrečius pirmuoju etapu užsibrėžtus vertinimo tikslus. Apskritai ši vertinimo dalis atliekama siekiant **padidinti sąveikumo galimybes** ateityje, kai reikalavimai bus įgyvendinami.

Bendras Europos sąveikumo sprendimų ir sąveikumo sprendimų ypatumas yra tai, kad ir vienus, ir kitus galima naudoti pakartotinai. Proceso pradžioje išskyrus pakartotinio naudojimo sprendimus, gali būti lengviau reikalavimus formuluoti arba pritaikyti taip, kad tuos sprendimus būtų galima naudoti pakartotinai, taigi – įgyvendinant reikalavimus sutaupyti lėšų.

Tačiau šiuo etapu vertinimas gali būti atliekamas gana skirtingai, įskaitant šiuos ypatumus:

- **tyrimas:** stenkitės išsaugoti pakankamą atvirumą, kad būtų užtikrintos pakartotinio naudojimo (pvz., Europos sąveikumo sprendimo) galimybės;
- **informacija:** vertinimo ataskaitoje pateikite informaciją įgyvendintojams apie esamus sprendimus, kuriuos galima naudoti įgyvendinimo tikslais;
- **planavimas:** dokumentuokite poreikį sukurti pakartotinio naudojimo priemonę.

Vertinimo ataskaitoje išdėstyti sprendimai nėra savaime privalomi įgyvendintojams. Tačiau jie gali padėti įgyvendintojams suderinti ir suvienyti įgyvendinimo pastangas, taupyti išteklius ir taip savaime prisidėti prie didesnio sąveikumo visoje ES. Šiuo tikslu turėtumėte ne tik įvertinti, ar ir kur pakartotinis naudojimas yra įmanomas, bet ir, priklausomai nuo konkretaus atvejo, aiškiai nurodyti, kuris (-ie)

sprendimas (-ai) galėtų arba turėtų būti naudojamas (-i) pakartotinai arba ar reikia sukurti naują sprendimą. Jei įmanoma, taip pat galite dar kartą kreiptis į suinteresuotuosius subjektus ir taip patikrinti savo rezultatus bei sužinoti jų nuomonę apie galimus sprendimus.

3.6. Ataskaitos

Užbaigę poveikio sąveikumui vertinimą ir išskyrę galimus sprendimus, savo išvadas ir rekomendacijas turite išdėstyti vertinimo ataskaitoje. Ši ataskaita yra vienas pagrindinių sąveikumo vertinimo proceso rezultatų. Europos sąveikumo portale galėsite pildyti savo ataskaitą vadovaudamiesi Akto priedo reikalavimais dėl pateiktinos informacijos.

Ataskaitos rengimo, peržiūros ir užbaigimo ypatumai yra svarbūs, tačiau šiame skyriuje jie neaptariami. Išsamus sąveikumo vertinimo ataskaitos struktūros ir rengimo paaiškinimas (įskaitant konkrečius turinio ir formos reikalavimus) pateiktas šių gairių [4 skyriuje](#); jame taip pat išdėstyti nurodymai, kaip parengti aiškią, informatyvią, ESA nustatytus reikalavimus atitinkančią ataskaitą, pagal kurią būtų galima imtis veiksmų.

3.7. Tolesni veiksmai

Užbaigus sąveikumo vertinimą ir parengus ataskaitą, įvykdomas privalomas reikalavimas atlikti sąveikumo vertinimą. Tačiau tam, kad vertinimas suteiktų kuo daugiau naudos, pagal padarytas išvadas ir nustatytus faktus reikėtų imtis tolesnių veiksmų – pateikti rekomendacijas ir informaciją apie padarytas išvadas arba imtis konkrečių veiksmų.

Tolesnių veiksmų etapu taip pat gali paaiškėti nauji iššūkiai arba galimybės, kurie nebuvo akivaizdūs atliekant pradinį vertinimą. Todėl svarbu išlikti lankstiems ir būti pasirengusiems koreguoti veiksmų planą taip, kad jis atitiktų faktinius rezultatus ir naujas įžvalgas.

Vertinimo išvados suteikia galimybę organizacijoms užtikrinti, kad sąveikumo vertinimai padėtų prasmingai patobulinti transeuropinių skaitmeninių viešųjų paslaugų teikimą.

Santrauka

Šiame skyriuje išsamiai aptartas sąveikumo vertinimo procesas, pateiktos išsamios veiksmų gairės etapams nuo pradinio pasirengimo iki nuolatinio tobulinimo. Aprašytas procesas atitinka geriausią praktiką, tinkamą sudėtingiems projektams, kuriuos įgyvendinant reikalingas nuodugnus poveikio sąveikumui vertinimas.

Svarbu suprasti, kad šis išsamus procesas geriausiai padeda susidaryti aiškų vaizdą, ko gali prireikti norint atlikti visos apimties sąveikumo vertinimą. Tačiau suprantame, kad tokį išsamų vertinimą reikės atlikti ne pagal visus projektus ir ne visoms organizacijoms.

Kaip pabrėžta šio skyriaus pradžioje, sąveikumo vertinimo procesą reikėtų pritaikyti pagal konkrečius jūsų organizacijos ir projekto poreikius, apribojimus ir ypatumus. Jūsų vertinimo apimtis ir išsamumas turėtų būti proporcingi jūsų vertinamos iniciatyvos mastui ir galimam poveikiui.

Organizacijos turėtų nedvejodamos koreguoti vertinimo apimtį ir pritaikyti ją pagal savo konkrečias aplinkybes. Pavyzdžiui, atsižvelgiant į turimus išteklius ir vertinamos paslaugos sudėtingumą, vieniems etapams gali būti skiriama daugiau dėmesio negu kitiems, etapai gali būti jungiami arba gali būti koreguojamas analizės išsamumas. Svarbiausia laikytis pagrindinių vertinimo principų, kartu užtikrinant, kad jūsų konkrečiomis aplinkybėmis procesas ir toliau būtų valdomas ir suteiktų vertingų įžvalgų.

Toliau pateiktoje diagramoje pavaizduotas išsamus geriausią praktiką atitinkančio proceso pavyzdys.

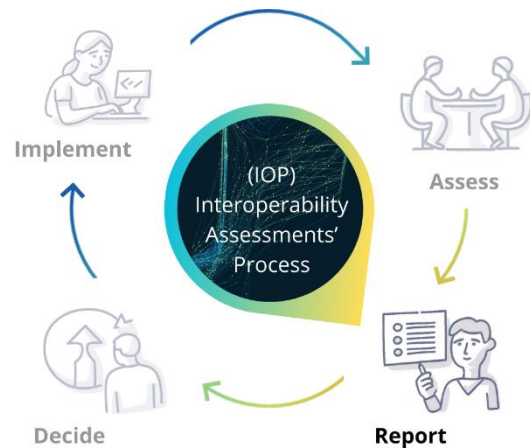
Išsamus geriausios viso proceso praktikos pavyzdys

4 Kaip vertinimą dokumentuoti išsamioje ataskaitoje?

Šiame skyriuje siekiama paaiškinti, kaip sąveikumo vertinimo rezultatus dokumentuoti išsamioje ataskaitoje. Per vertinimo ciklą ataskaitai tenka svarbi funkcija: ji yra svarbus pagrindas priimti sprendimus, o vėliau gali padėti sprendimus įgyvendinti, nes ataskaitoje gali būti pasiūlyta, kaip pagerinti transeuropinių skaitmeninių viešųjų paslaugų tarpvalstybinį sąveikumą. Galiausiai ir tai ne mažiau svarbu – joje pateikiama informacijos ne tik stebėsenai pagal ESA, bet ir galimoms kitoms su tuo susijusioms skaitmeninio valdymo stebėsenos sistemoms.

Reikalavimai vertinimo ataskaitai pagal Europos sąveikumo aktą

Viešosios organizacijos gali pačios nuspręsti, kaip organizuoti vertinimo procesą, tačiau ESA teisinėse nuostatose išdėstyti labai aiškūs reikalavimai vertinimo ataskaitai¹⁵, t. y.:

1. ji turi būti skelbiama bent oficialioje interneto svetainėje;
2. ji turi būti parengta kompiuterio skaitomu formatu;
3. joje turi būti pristatyti vertinimo rezultatai (įskaitant ESA priede išvardytus punktus);
4. ji turi būti elektroniniu būdu pateikta Europos sąveikumo valdybai;
5. joje neturi būti neskelbtinos informacijos.

Tollesniuose poskirsiuose šie reikalavimai paaiškinti išsamiau.

4.1. Paskelbimas oficialioje interneto svetainėje

Vertinimo ataskaitoje turi būti pateikiama informacija ne tik sprendimus priimančioms asmenims ir įgyvendintojams, bet ir visiems kitiems asmenims, kuriems ateityje gali tekti atlikti susijusius vertinimus. Todėl ji turėtų būti viešai prieinama bent vienoje oficialioje interneto svetainėje. Šiuo atveju oficiali interneto svetainė yra vieša interneto svetainė, už kurią nuolatinė atsakomybė tenka viešajai organizacijai, tačiau tai neprivalo būti vertinimą atliekančios organizacijos interneto svetainė.

Tokią viešą vietą nustato nacionalinės kompetentingos institucijos.

Teisinio reikalavimo šiuo tikslu sukurti naują interneto svetainę nėra. Ataskaita taip pat bus skelbiama Europos sąveikumo portale. Geriausia, jei nuorodos būtų pateikiamos visose interneto svetainėse, kuriose asmenys, kuriems būtų naudinga susipažinti su vertinimo ataskaita, paprastai lankytųsi ir tos informacijos ieškotų. Ataskaita papildomai gali būti skelbiama kitomis formomis (pvz., popieriniu formatu ar specialiuose žurnaluose).

¹⁵ Žr. ESA 3 straipsnio 2 dalies antrą sakinį ir 22 konstatuojamąją dalį.

4.2. Kompiuterio skaitomas formatas

Kompiuterio skaitomas formatas reiškia, kad **informacija pateikiama taip, kad ją galima lengvai tvarkyti ir suprasti kompiuteriu**. Tai reiškia, jog nepakanka, kad ši informacija būtų atvira ir prieinama skaitmeniniu būdu. Kompiuterio skaitomi duomenys atitinka specialias struktūras ar formatus, leidžiančius automatizuotoms sistemoms juos aiškinti žmogui nesikišant.

Vertinimo ataskaitų kompiuterio skaitomą formatą galima užtikrinti naudojant tinkamą **metaduomenų sistemą**. Be to, teikiamų duomenų palyginamumą ir pakartotinį naudojimą galima padidinti pakartotinai naudojant standartizuotus duomenų pateikimo būdus (pvz., suderinant juos su atitinkamais šiuo metu kuriamais semantiniais modeliais). Komisijos siūlomų priemonių naudojimas ateityje gali padėti užtikrinti skaitymo kompiuteriu galimybę. Viena iš tokių priemonių – **internetinė priemonė, kuria ataskaita pateikiama** tiesiogiai Europos sąveikumo portale. **API ir jos dokumentavimas** taip pat galėtų būti kuriami, kad būtų galima keistis kompiuterio skaitomais duomenimis, įjungiant šią API bet kuriame serveryje.

Nepamirškite, kad reikalavimas pateikti ataskaitą kompiuterio skaitomu formatu nepanaikina pareigos užtikrinti, kad ataskaita **būtų prieinama interneto svetainėje žmogaus skaitomu formatu**, kad žmonės galėtų ją tiesiogiai suprasti.

4.3. Būtiniausias ataskaitos turinys

Būtiniausias ataskaitos turinys nurodytas ESA priede. Šiame vadove aptariamas tik būtiniausias turinys, o kiti elementai nenagrinėjami. Viena iš pagalbinių sąveikumo vertinimo priemonių yra Komisijos taip pat rengiamas vertinimo ataskaitų duomenų modelis, skelbiamas Europos sąveikumo portale. Toliau pateiktoje lentelėje pateikiama keletas pasiūlymų, padėsiančių jums parengti informaciją kompiuterio skaitomu formatu. Kaip jau minėta, tai nereiškia, kad ataskaitos tuo pačiu metu neturi būti skelbiamos ir kitais formatais.

1 lentelė. Kompiuterio skaitomo informacijos formato užtikrinimas

• Punktas	• Naudotini duomenų modeliai
• 1. Bendroji informacija	
• Ataskaitą ir kitą susijusią informaciją teikiantis ES subjektas arba viešojo sektoriaus įstaiga	• Bazinis viešosios organizacijos žodynas
• Atitinkama iniciatyva, projektas ar veiksmas	• Šis punktas turėtų padėti naudotojui suprasti sąveikumo vertinimo aplinkybes. Jame, pavyzdžiui, gali būti pateikiamos nuorodos į kitas oficialias interneto svetaines, kuriose bus skelbiamas pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto arba kvietimas dalyvauti konkurse. Pavyzdžiui, ES institucijos gali pateikti nuorodą į portalą „Išsakykite savo nuomonę“ .

		Aktualių teisinių išteklių galima rasti čia: Apie ELI-EUR-Lex (europa.eu).						
2. Reikalavimai								
Atitinkamos transeuropinės skaitmeninės viešosios paslaugos		Bazinio viešosios paslaugos žodyno programos profilis						
Įvertinti privalomi reikalavimai		- Reikalavimų dokumentavimo praktika yra įvairi (pvz., naudotojų aplinkybės arba naudojimo atvejai). Jie įvairiomis aplinkybėmis suteikia papildomos vertės (taip pat žr. 3 skyrių). - Galimas atspirties taškas: Bazinių kriterijų ir bazinių įrodymų žodynas, Bazinis vertinimo žodynas.						
Poveikį patiriantys viešieji ir privatieji suinteresuotieji subjektai		- Šiame punkte gali pakakti tiesiog nurodyti suinteresuotųjų subjektų kategoriją, užuot nurodžius kiekvieną konkretų suinteresuotąjį subjektą. Šiuo metu Komisijos rengiamos priemonės suteiks galimybę struktūruotai surinkti šią informaciją. - Kaip semantinį sąveikumo sprendimą būtų galima naudoti kontroliuojamuosius viešųjų ir privačiųjų subjektų žodynus (pvz., bazinius verslo žodynus) ir domenų ontologiją, pvz., NACE¹⁶ arba COFOG¹⁷.						
Nustatytas poveikis tarpvalstybiniam sąveikumui		Komisijos suteiktomis priemonėmis ši informacija bus renkama pagal sąveikumo lygmenį, kad būtų laikomasi Europos sąveikumo sistemos logikos.						
	Nustatytas poveikis teisiniam tarpvalstybiniam sąveikumui	Kaip atspirties tašką naudokite nacionalinę sąveikumo sistemą arba Europos sąveikumo sistemą ir pažymėkite tinkamiausią variantą, pridėdami paaiškinimą, jei reikia (bent žmogaus skaitomame formate): <table border="1"> <tr> <td>Teigiamas</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Nedidelis</td><td></td><td></td></tr> </table>	Teigiamas			Nedidelis		
Teigiamas								
Nedidelis								

¹⁶ NACE (*Nomenclature des Activités Économiques dans la Communauté Européenne*) yra standartinė Europos pramonės klasifikavimo sistema, skirta verslo veiklos klasifikavimui koduoti.

¹⁷ Vyriausybės funkcijų klasifikatorių 1999 m. parengė Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, o pasiskelbė Jungtinių Tautų statistikos skyrius kaip vyriausybės veiklos tikslų klasifikavimo standartą.

		<table border="1"> <tr> <td>Rizikingas</td><td></td><td></td></tr> </table>	Rizikingas								
Rizikingas											
	Nustatytas poveikis organizaciniam tarpvalstybiniam sąveikumui	Kaip atspirties tašką naudokite nacionalinę arba Europos sąveikumo sistemą ir pažymėkite tinkamiausią variantą, pridėdami paaiškinimą, jei reikia (bent žmogaus skaitomo formato dokumente): <table border="1"> <tr> <td>Teigiamas</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Nedidelis</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Rizikingas</td><td></td><td></td></tr> </table>	Teigiamas			Nedidelis			Rizikingas		
Teigiamas											
Nedidelis											
Rizikingas											
	Nustatytas poveikis semantiniam tarpvalstybiniam sąveikumui	Kaip atspirties tašką naudokite nacionalinę sąveikumo sistemą arba Europos sąveikumo sistemą ir pažymėkite tinkamiausią variantą, pridėdami paaiškinimą, jei reikia (bent žmogaus skaitomame formate): <table border="1"> <tr> <td>Teigiamas</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Nedidelis</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Rizikingas</td><td></td><td></td></tr> </table>	Teigiamas			Nedidelis			Rizikingas		
Teigiamas											
Nedidelis											
Rizikingas											
	Nustatytas poveikis techniniam tarpvalstybiniam sąveikumui	Kaip atspirties tašką naudokite nacionalinę arba Europos sąveikumo sistemą ir pažymėkite tinkamiausią variantą, pridėdami paaiškinimą, jei reikia (bent žmogaus skaitomo formato dokumente): <table border="1"> <tr> <td>Teigiamas</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Nedidelis</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Rizikingas</td><td></td><td></td></tr> </table>	Teigiamas			Nedidelis			Rizikingas		
Teigiamas											
Nedidelis											
Rizikingas											
3. Rezultatai											
	Išskirti naudotini Europos sąveikumo sprendimai	- Jų dar nėra, tačiau planuojama, kad su jais bus susieti unikalūs identifikatoriai ir nuorodos į atitinkamus Europos sąveikumo portalo puslapius. - Į ataskaitą turėtų būti įtrauktas Europos sąveikumo sprendimų, kurie buvo išskirti kaip svarbūs įgyvendinant reikalavimus, sąrašas. Jei nė vienas sprendimas neįvertinamas kaip aktualus, tai taip pat turėtų būti pažymėta.									
	Kiti atitinkami sąveikumo sprendimai, kai taikytina, įskaitant įrenginių tarpusavio sąsajas)	- Ataskaitoje turėtų būti pateiktas kitų, ne tik išskirtų Europos sąveikumo sprendimų, sąrašas. - Geriausia, jei ataskaitoje būtų pateiktos nuorodos į atitinkamus sprendimus, esančius Europos									

	sąveikumo portale, nacionaliniuose ar kituose atitinkamuose portaluose.
Likusias kliūtytis tarpvalstybiniam sąveikumui	Ataskaitoje turėtų būti pateiktas likusių nustatytų kliūčių tarpvalstybiniam sąveikumui, susijusių su įvertintais privalomais reikalavimais, sąrašas. Kartu su struktūruota informacija galėtų būti pateikiamas trumpas paaiškinimas, kodėl tų kliūčių negalima pašalinti ir ko reikia siekiant jas įveikti.

4.4. Keitimasis informacija su Europos sąveikumo valdyba

Ataskaitose pateikti duomenys yra svarbūs ne tik sprendimų rengėjams, kurie priima sprendimus, ir tokių sprendimų įgyvendintojams, bet ir Europos sąveikumo valdybai, nes suteikia jai svarbių valdymo duomenų. Jei ataskaitose pateikiami aukštos kokybės duomenys, jie gali būti naudojami priimančiais duomenimis pagrįstus sprendimus dėl būsimų prioritetų (pvz., įgyvendinant Europos sąveikumo darbotvarkę).

Todėl ESA reikalaujama siųsti ataskaitas Valdybai elektroniniu būdu. Per [Europos sąveikumo portale](#) veikiančią vertinimo ataskaitų internetinę priemonę pateiktos ataskaitos bus laikomos išsiųstomis Valdybai. Pateikiamais duomenimis būtų naudojamosi vykdant stebėseną, per Europos sąveikumo portalą jie taip pat būtų teikiami kitoms suinteresuotosioms šalims. Ateityje duomenis būtų galima tobulinti naudojant API grindžiamus duomenis, taip atnaujinant vertinimo statistiką (kaip parodyta šiame [Prancūzijos](#) pavyzdyje).

Valdybai elektroninėmis priemonėmis teikiamoje ataskaitos versijoje neturėtų būti neskelbtinos informacijos.

4.5. Apsaugokite neskelbtiną informaciją

Prieš paskelbdamos ataskaitą, viešosios organizacijos turėtų įsitikinti, kad nebus atskleisti saugomi asmens duomenys, komercinės paslaptys, nebus pažeistos intelektinės nuosavybės teisės, viešoji tvarka ar saugumas. Jeigu privalomi reikalavimai yra susiję su valstybių narių ypatingos svarbos sistemomis, ataskaitos turinys turėtų būti pakankamai bendro pobūdžio ir joje neturėtų būti jokios informacijos, dėl kurios kiltų pavojus tokių sistemų saugumui (pvz., reikalavimai galėtų būti aprašyti pakankamai bendrai ir taip, kad nebūtų pakenkta saugumui). Kita galimybė – neskelbtinos informacijos tiesiog neįtraukti. Jei informacija vien apie tai, kad toks reikalavimas yra, yra neskelbtina, vietoj išsamios ataskaitos reikėtų paskelbti kupiūruotą jos versiją, kartu nurodant teisinį pagrindą, kodėl tam tikra informacija neskelbiama (pvz., priešastį, dėl kurios informacija laikoma neskelbtina). Vis dėlto ataskaitą reikia parengti ir ją saugiai pateikti suinteresuotosioms šalims.

Santrauka

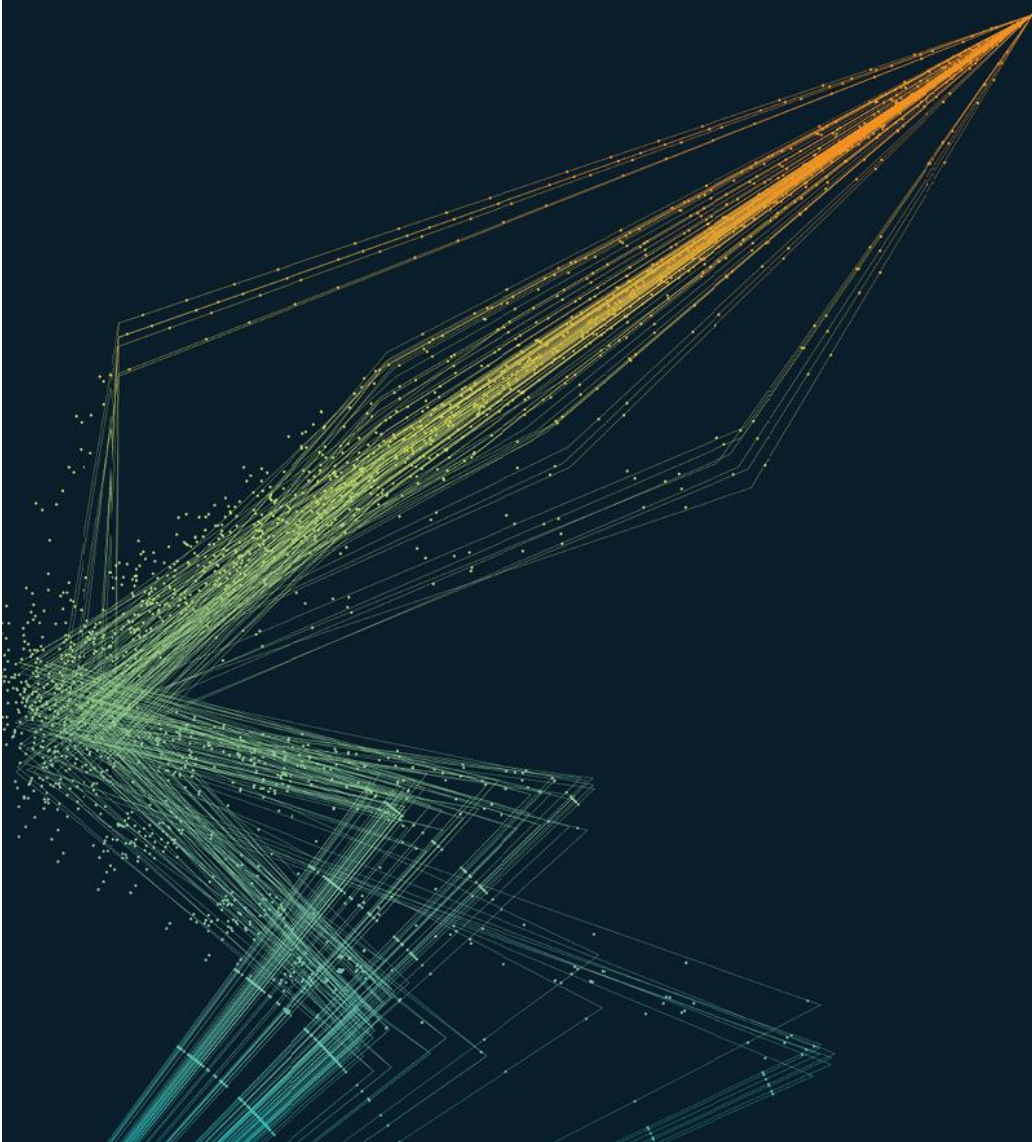
Ataskaitoje turėtų būti apibendrinami įvertinti privalomi reikalavimai, išskirtos transeuropinės skaitmeninės viešosios paslaugos, nustatytas poveikis tarpvalstybiniam sąveikumui ir rekomenduojami Europos sąveikumo sprendimai ar kiti sąveikumo sprendimai. Joje taip pat turėtų būti atkreiptas dėmesys į visas likusias sąveikumo kliūtis, kurios buvo nustatytos atliekant vertinimą.

Komisija privalo suteikti pagalbines sąveikumo vertinimo technines priemones, įskaitant internetinę priemonę, kuri padėtų ataskaitą užpildyti ir paskelbti Europos sąveikumo portale. Numatoma, kad visos priemonės bus grindžiamos atvirųjų duomenų modeliu, parengtu remiantis sąveikumo vertinimo ataskaitų bendru kontroliniu sąrašu (pateiktu Akto priede).

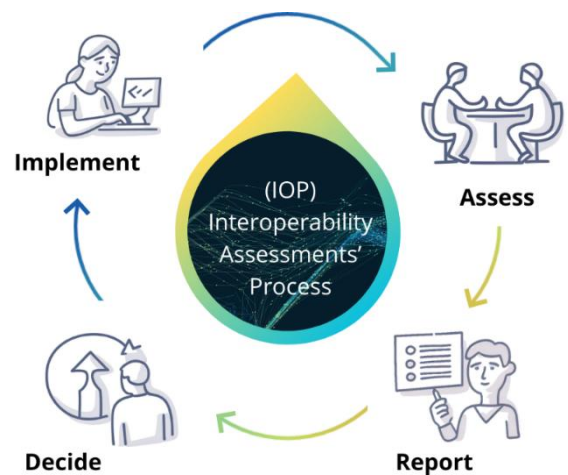
Šias priemones naudoti neprivaloma, bet labai rekomenduojama, nes jos taip pat bus plačiau integruotos į Europos sąveikumo portalą, kuriame skelbiamos ataskaitos, taip užtikrinant, kad ataskaitos būtų prieinamos didesniai skaičiui suinteresuotųjų subjektų, pavyzdžiui, viešosioms organizacijoms, ir taip būtų skatinama mokytis vieniems iš kitų, o duomenis, koncepcijas ir sprendimus naudoti pakartotinai.

5

Kaip sukurti patikimą sąveikumo vertinimo
proceso valdymo sistemą savo
organizacijoje?

Šiame skyriuje pateikiamos rekomendacijos dėl įvairių pirmą kartą atliekamo sąveikumo vertinimo planavimo, įgyvendinimo ir valdymo ES subjekte ar viešojo sektoriaus organizacijoje aspektų. Atsižvelgiant į viešųjų organizacijų struktūrų, procesų ir temų, kurios gali būti nagrinėjamos per sąveikumo vertinimą (teisinių, techninių, semantinių ir organizacinių klausimų) įvairovę, šiame skyriuje universalus sprendimo pasiūlyti neįmanoma, tačiau jame išskiriami pagrindiniai dalykai. Šios rekomendacijos nėra privalomos, nes ES ir nacionalinės kompetentingos institucijos turi pačios nustatyti arba padėti nustatyti vertinimo procesų valdymo tvarką ir pateikti visas reikalingas papildomas gaires. Šiame skyriuje bus išsamiau aptariami šie aspektai:

1. patikimos vertinimų valdymo sistemos kūrimas;
2. atsižvelgimas į konkrečias aplinkybes;
3. proceso tvarumo ir tarpusavio mokymosi užtikrinimas;
4. (neprivalomos) sąveikumo vertinimo priemonės.

5.1. Patikimos valdymo sistemos kūrimas

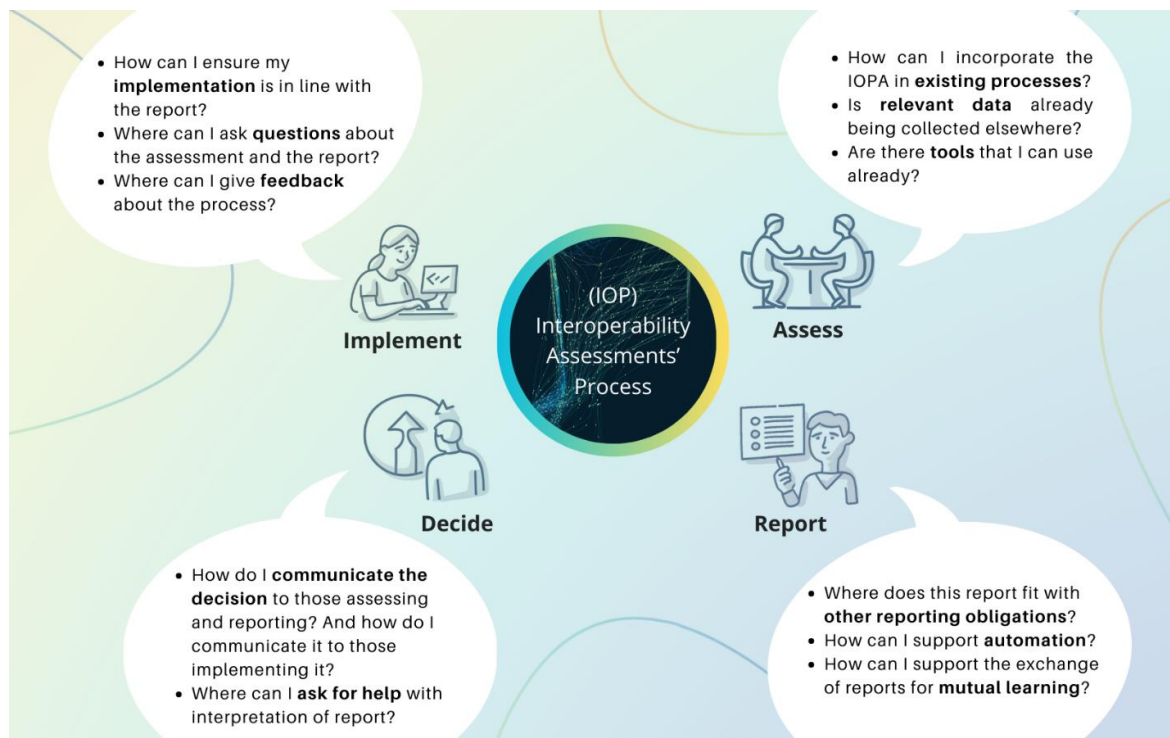
Pagal ESA sąveikumo vertinimų įgyvendinimas paliekamas atitinkamų viešųjų organizacijų administracinei diskrecijai. Tai reiškia, kad sąveikumo vertinimus atliekantys subjektai gali pasirinkti jiems tinkamiausią procesą ir nuspręsti dėl to proceso specifikos, tik privalo laikytis ESA 3 straipsnyje nustatytų bendrų reikalavimų.

Kalbant apie sąveikumo vertinimų valdymą apskritai, labai svarbu suvokti, kad sąveikumo vertinimas yra ne atskira užduotis, o veikiau didesnės ekosistemos, apimančios visą viešosios organizacijos veikimą (įskaitant politikos kūrimo procesus, vertinimo procesus ir skaitmeninių viešųjų paslaugų ciklą), dalis ir šį vertinimą susieti su šių procesų ir IT ciklo valdymu.

Tai yra vienas iš skaitmeninėms technologijoms pritaikytos politikos kūrimo principų¹⁸, kai skaitmeninėms technologijoms pritaikyta politika ir teisės aktai yra kuriami nuo pat politikos ciklo pradžios atsižvelgiant į skaitmeninius aspektus ir užtikrinant, kad ši politika ir teisės aktai būtų tinkami skaitmeniniam amžiui, ateities iššūkiams ir sąveikūs. Pavyzdžiui, šiose gairėse nurodytais atvejais dėl kultūrinių skirtumų tarp teisinio ir skaitmeninio pasaulio gali atsirasti nenumatytų įgyvendinimo išlaidų, nes buvo manyta, kad privalomų reikalavimų poveikis pasireikš ne taip anksti. Šiuo atveju pagal skaitmeninėms technologijoms pritaikytos politikos kūrimo principus šią atskirtį siekiama sumažinti padedant kuo geriau išnaudoti skaitmenines technologijas ir duomenis, kad nauji reikalavimai būtų įgyvendinami kuo sklandžiau ir būtų pasiektas numatytas jų poveikis.

¹⁸ Daugiau informacijos galima rasti čia: [Skaitmeninėms technologijoms pritaikytos politikos kūrimas | Europos sąveikumo portalas](#), taip pat praktiniuose pavyzdžiuose, paminėtuose 3 skyriuje, tai: praktika pagal [Europos Komisijos geresnio reglamentavimo priemonių rinkinio priemonę Nr. 28](#), Danijos [teisės aktai dėl pritaikymo skaitmeninėms technologijoms \(digst.dk\)](#) ir Vokietijos [„Digitalcheck“: laipsniškas beta versijos tobulinimas | „DigitalService“ \(bund.de\)](#).

Todėl sąveikumo vertinimą pirmiausia reikėtų integruoti į visus esamus procesus. Pavyzdžiui, konsultacijas su suinteresuotaisiais subjektais, skaitmenines patikras arba jau esamus vertinimo procesus. Nepamirškite, kad kuo anksčiau bus atliekamas vertinimas, tuo lengviau bus išspręsti galimas tarpvalstybinio sąveikumo problemas ir taip pagerinti atitinkamų paslaugų kokybę. Todėl planuodami procesą užtikrinkite, kad vertinimas būtų atliekamas kuo anksčiau.

Klausimų įvairiems sąveikumo vertinimo proceso (SVP) etapų dalyviams, kuriais siekiama nustatyti gerą sąveikumo vertinimų valdymo tvarką, pavyzdžiai

Nuolatinis individualių vertinimų valdymas taip pat gali būti reikalingas. Veiksmingas personalo pastangų derinimas su valdymo procesais (apimančiais įvairius organizacinius lygmenis) gali gerokai sumažinti reikalingo atlikti darbo krūvį. Šiuo tikslu valstybės narės gali pačios nuspręsti, kaip paskirstyti vidaus išteklius ir vykdyti bendradarbiavimą¹⁹.

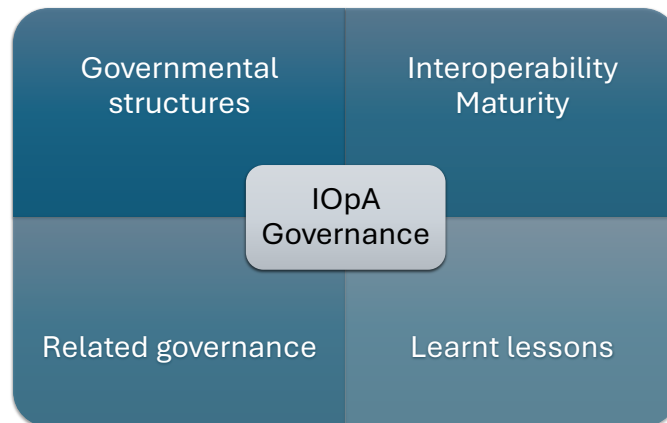
Pagal ESA 17 straipsnį, kiekvienos valstybės narės bendras informacinis punktas (BIP) turi padėti valstybės narės viešojo sektoriaus institucijoms nustatyti arba pritaikyti procesus, kuriais jos atlieka sąveikumo vertinimus. Panaši užduotis tenka Sąjungos subjektų sąveikumo koordinatoriams (ESA 18 straipsnis)²⁰. Jei nesate tikri, kaip integruoti vertinimo procesą, arba apskritai kyla klausimų dėl valdymo, apsvarstykite galimybę kreiptis į savo BIP – galbūt jis turės informacijos apie tai, kaip šie procesai planuojami kitose viešosiose organizacijose. Komisija taip pat planuoja rinkti informaciją apie gerąją praktiką, rengti mokomąją medžiagą ir suteikti kitų galimybių keistis informacija Europos sąveikumo portale.

¹⁹ „Siekiant užtikrinti, kad ši užduotis būtų atlikta veiksmingai ir efektyviai, valstybė narė gali nuspręsti dėl vidaus išteklių ir jos viešojo sektoriaus institucijų bendradarbiavimo padedant atlikti tuos sąveikumo vertinimus;“ (ESA 16 konstatuojamoji dalis).

²⁰ „Bendras kontaktinis punktas vykdo šias užduotis <...>, padeda viešojo sektoriaus institucijoms valstybėje narėje nustatyti arba pritaikyti procesus 3 straipsnyje ir priede nurodytiems sąveikumo vertinimams atlikti“; ir ESA 18 straipsnis: „Sąveikumo koordinatorius padeda visiems to Sąjungos subjekto padaliniais nustatyti arba pritaikyti savo vidaus procesus sąveikumo vertinimui atlikti.“ (ESA 17 straipsnis).

5.2. Priklausomumas nuo aplinkybių

Būsimo vertinimo proceso tvarka labai priklauso nuo aplinkybių, kuriomis jis turi būti integruojamas. Tačiau vis tiek reikia atsižvelgti į tam tikrus bendrus principus.

5.2.1. Valdymo struktūros

Kiekviena viešoji organizacija sąveikumo vertinimą turės integruoti į įvairias valdymo struktūras, kurių vienos yra labiau, o kitos mažiau centralizuotos. Ypač valstybėse narėse, kuriose veikia federalinė valstybės santvarka, gali būti kelios kompetentingos institucijos, kurios turės bendradarbiauti su savo BIP, kad būtų užtikrintas sklandus informacijos srautas. Todėl nustatant viešojoje organizacijoje vykdytinus procesus svarbu suprasti konkrečią valdymo sąrangą ir vadovautis atitinkamų BIP arba sąveikumo koordinatorių gairėmis.

5.2.2. Sąveikumo branda

Organizacijos sąveikumo branda taip pat turi įtakos sąveikumo vertinimo procesui. Organizacijoms, kurių sąveikumo branda yra didesnė, dėl jau turimų strategijų ir priemonių gali reikėti mažiau išteklių šiems vertinimams atlikti. Šios priemonės gali būti įdiegtos nacionalinės sąveikumo sistemos, IT strategijos, bazinės struktūros, baziniai žodynai arba jau veikiantys konsultavimosi procesai. Jei tam tikri sąveikumo vertinimo procesai jau vykdomi (pvz., naudojate priemones, kuriomis vertinate esamų skaitmeninių viešųjų paslaugų sąveikumo brandą), apsvarstykite, kaip šiuos procesus ir (arba) jų rezultatus būtų galima integruoti į sąveikumo vertinimo procesą. Jei tai jums neaktualu, apsvarstykite, ar vykdomus sąveikumo vertinimus galėtumėte derinti su priemonėmis, kurios padidintų bendrą jūsų organizacijos sąveikumo brandą.

5.2.3. Ankstesnė įgyta patirtis

Savo organizacijoje galite išskirti tam tikrus procesus, kurie jau yra labai sąveikūs. Nepriklausomai nuo to, ar sąveikumas taikomas tarpvalstybiniu lygmeniu, ar ne, turėtumėte semtis patirties iš tokių atvejų, nes tie patys mechanizmai galbūt bus taikomi ir kitais naudojimo atvejais. Nėra svarbu, kad tam tikras atvejis nevisiškai neatitinka jūsų naudojimo atveį; kai kurias proceso dalis vis tiek galite pritaikyti sau arba tuos atvejus galite išnagrinėti, kad geriau suprastumėte sąveikumą ir su juo susijusius procesus. Susijusių vertinimų taip pat galima rasti IT saugumo ar duomenų apsaugos srityje ir jie gali jums pasitarnauti kaip naudingi pavyzdžiai.

5.2.4. Esamas susijęs valdymas

ESA 17 straipsnio 4 dalyje reikalaujama, kad valstybės narės sukurtų reikiamas visų nacionalinių institucijų, dalyvaujančių įgyvendinant ESA, bendradarbiavimo struktūras. Tos struktūros gali būti grindžiamos jau suteiktais įgaliojimais ir procesais. Galbūt jau yra vykdomi procesai, pagal kuriuos yra

priimami tam tikri sprendimai, kuriais organizacijos yra susiejamos teisiniu, sutartiniu ar techniniu požiūriais, ir galbūt šiems procesams yra taikomos esamos valdymo struktūros ir procedūros, pavyzdžiui, poveikio vertinimai. Pabandykite įvertinti, kokią vietą šiuose procesuose užimtų sąveikumo vertinimas, pvz., išskirkite kitus aktualius vertinimus ir įvertinkite, kuriuo etapu galėtų būti vykdomi sąveikumo vertinimai, taip pat nustatykite, kurie vertinimai yra „panašūs“. Mokantis iš panašių vertinimų taip pat būtų lengviau nustatyti, ar jūsų atveju sąveikumo vertinimą atlikti yra būtina, ar ši pareiga buvo įvykdyta atliekant kurį nors panašų ar ankstesnį vertinimą.

5.3. Tvarumas, nuolatinis tobulinimas ir tarpusavio mokymasis

Kaip ir bet koks organizacinis procesas, sąveikumo vertinimas ir jo valdymas turi būti tvarūs ir juos ilgainiui reikia tobulinti. Tuo tikslu gali būti naudojami įvairūs metodai, pavyzdžiui, OODA (*Observe-ORient-Decide-Act* – Stebėjimo, orientavimo, sprendimo, veiksmų) arba PDSA (*Plan-Do-Study-Adjust* – Planavimo, vykdymo, analizės, koregavimo) metodai.

Sukaupę sąveikumo vertinimo patirties, skirkite laiko tiek per visą procesą, tiek per atskirus jo etapus įgytos patirties analizei. Kokie sprendimai veikė tinkamai? Kokių iššūkių kilo? Kaip būtų galima patobulinti vertinimo metodus? Ši analizė gali paskatinti jus atnaujinti savo vertinimo metodiką ir atliekant vertinimus ateityje remtis ankstesne patirtimi. Apsvarstykite galimybę parengti dokumentą apie įgytą patirtį arba šiomis įžvalgomis atnaujinti savo vidaus vertinimo gaires.

Šiuo tikslu taip pat išnagrinėkite privalomo reikalavimo įgyvendinimą. Net jei pagrindinį įgyvendinimo planą rengiate labai tiksliai, kai kurių aspektų, kurie praktiškai galėtų pakenkti įgyvendinimui ir bendram procesui, galite nepastebėti. Įdiekite grįžamosios informacijos ciklo mechanizmus, kad šią informaciją galėtumėte teikti vertinimus faktiškai atliekantiems asmenims. Tai jums kartu suteiktų papildomos naudos, nes atsakomybę už visą vertinimą paskirstytumėte visų proceso grandžių dalyviams. Todėl turėtų padidėti motyvacija ir pagerėti vertinimo rezultatų kokybė. Grįžamosios informacijos ciklai taip pat sudaro nuolatinio proceso tobulinimo pagrindą, todėl turėtų apimti ne tik atskirus sąveikumo vertinimus.

Pažangesnės organizacijos gali taikyti ir tokius metodus kaip OODA arba PDSA. Pavyzdžiui, į sąveikumo vertinimo valdymą būtų galima įtraukti mechanizmą, pagal kurį būtų stebimas pasirinkto sąveikumo vertinimo proceso įgyvendinimas kiekviename etape, šių skirtingų etapų tarpusavio ryšys ir bendras procesas (įskaitant jo valdymą). Šie metodai turėtų būti nuolat analizuojami, siekiant didinti sąveikumo vertinimo proceso veiksmingumą ir efektyvumą.

Taip pat svarbu dalytis geriausios praktikos pavyzdžiais ir įgyta patirtimi dirbant su kitomis organizacijomis. Sąveikumas yra kolektyvinis siekis, tad keitimasis žiniomis gali paspartinti pažangą visame ES viešajame sektoriuje. Apsvarstykite galimybę prisidėti prie Europos sąveikumo bendruomenės²¹ arba užmegzti dialogus su kitomis viešojo administravimo institucijomis. BIP ir sąveikumo koordinatoriai nacionaliniu ir ES lygmenimis gali atlikti pagalbinį vaidmenį (ypač didesnėse valdymo struktūrose, apimančiose kelias kompetentingas institucijas).

5.4. (Netechninės) pagalbinės priemonės

Atliekant sąveikumo vertinimus gali būti svarbios ir kai kurios bendresnio pobūdžio priemonės.

²¹ Vis daugiau informacijos apie Bendruomenę bus skelbiama Europos sąveikumo portale.

5.4.1. Organizacinė kultūra

Kalbant apie darbą sąveikumo srityje, taip pat labai svarbus organizacijų vidaus kultūros aspektas. Sąveikumas – tai bendradarbiavimas, naikinant ne tik techninį, bet ir organizacinį atskirumą. Tam, kad būtų galima pripažinti sąveikumo vertę, reikalingas tam tikras suvokimas. Šiuo požiūriu sąveikumo vertinimai yra ne vien techniniai procesai, nes jie gali būti labai svarbi paskata įgyvendinti pokyčius organizacijoje. Vykdydamos šiuos vertinimus organizacijos geriau supranta įvairių sistemų sąveiką ir gali priimti labiau informacija pagrįstus sprendimus ne tik dėl IT plėtros, bet ir apskritai dėl politikos plėtojimo. Todėl svarstydami, kaip atlikti sąveikumo vertinimą, turėtumėte atsižvelgti ir į savo organizacijos mąstyseną, taip pat į tai, kiek jos nariai žino apie sąveikumo aspektus ir kiek yra jiems atviri.

5.4.2. Sąveikumo vertinimo įgūdžiai

Sąveikumo vertinimui atlikti reikalingi specialūs įgūdžiai ir konkretų vertinimą atliekanti grupė (-ės) turėtų jų turėti. Apskritai rekomenduojame sudaryti daugiadalykes grupes, nes atliekant vertinimus gali kilti įvairių sričių klausimų – nuo politikos iki IT ar teisinių klausimų²². Daugiadalykę grupę sudaro įvairios kompetencijos turintys asmenys, kurie vykdo atitinkamas užduotis kolektyviai. Gali būti įtraukti konkrečios srities (pvz., sveikatos, mokesčių arba švietimo) ekspertai, teisės aktų rengėjai, paslaugų dizaineriai, veiklos taisyklių specialistai ir pan. Vertindami, kokio pobūdžio specialistų gali prireikti, galite atsižvelgti į įvairius sąveikumo lygmenis (teisinį, organizacinį, semantinį ir techninį).

Mažesnėms viešosioms organizacijoms rasti tinkamų ekspertų gali būti sunku. Todėl svarbu planuoti lanksčias palaikymo priemones, įskaitant sąveikumo vertinimo įgaliojimų perdavimą. Tačiau tai, kad perduodami įgaliojimai, nereiškia, kad perduodama ir teisinė atsakomybė.

5.4.3. Išnagrinėkite pakartotinio naudojimo ir automatizavimo galimybes

Taip pat užtikrinkite, kad sąveikumo vertinimui būtų renkami tik aktualūs duomenys, kad duomenims tvarkyti reikėtų skirti kuo mažiau pastangų ir išteklių. Užtikrinkite, kad kuo daugiau surinktų duomenų būtų galima pakartotinai panaudoti susijusiems vertinimams ir procesams.

Pakartotinai naudokite kuo daugiau Komisijos teikiamų priemonių šioms užduotims automatizuoti. Prireikus juos papildykite, kad užduotys būtų kuo labiau automatizuotos.

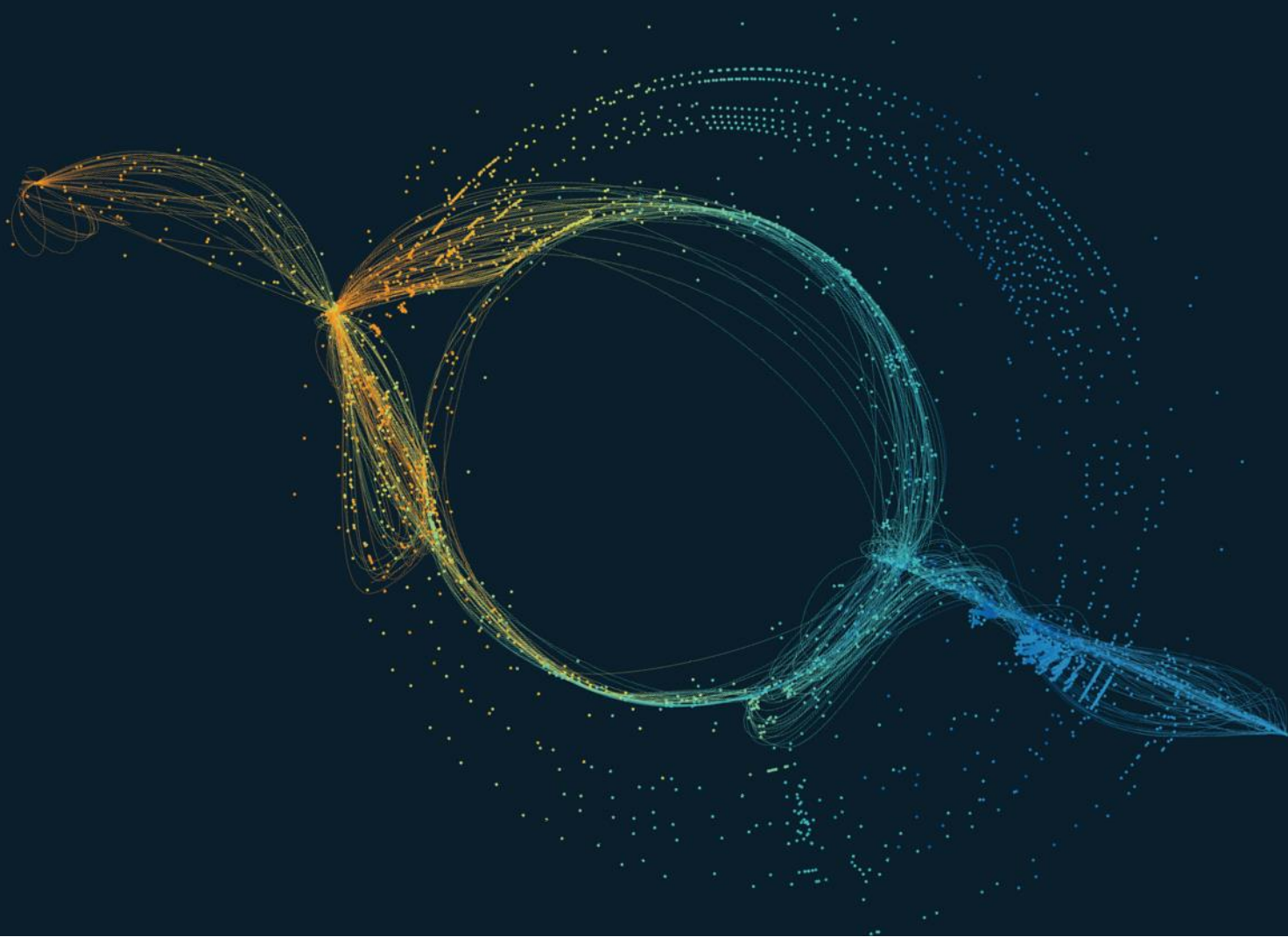
Santrauka

Siekiant išnaudoti visas sąveikumo vertinimų galimybes, būtina sukurti patikimą viso proceso valdymo tvarką. Pagal šią tvarką vertinimai turėtų būti integruojami į jau veikiančius procesus (nepriklausomai nuo to, ar tie procesai yra nusistovėję ir akivaizdūs, ar juos dar reikia nagrinėti). Valstybės narės BIP arba ES subjekto sąveikumo koordinatorius gali palengvinti keitimąsi žiniomis su kitomis savo procesus taip pat kuriančiomis viešosiomis organizacijomis.

Svarbu atsižvelgti į tai, kokiomis aplinkybėmis šie vertinimai atliekami, nes valdymo struktūra, su vertinimais arba esamais naudojimo atvejais susiję esami valdymo procesai gali suteikti vertingų įžvalgų ir pakartotinio naudojimo galimybių. Taip pat patartina atsižvelgti į organizacinę kultūrą, kurioje bus atliekamas vertinimas, ir į turimus įgūdžius.

²²Daugiau patarimų rasite čia: [Issue paper on multidisciplinary teams](#).

6 Ulteriori risorse e ulteriore sviluppo dei presenti orientamenti

6. Kiti ištekliai ir tolesnis šių gairių plėtojimas

Šios gairės parengtos kaip pradinis dokumentas apie sąveikumo vertinimus. Taip pat jau yra paruošta tam tikrų papildomų išteklių. Kiti ištekliai dar rengiami arba bus parengti per artimiausius mėnesius. Šiame skyriuje trumpai apžvelgiami turimi ir būsimi ištekliai, o pabaigoje glaustai aprašoma, kaip šios gairės bus plėtojamoms ateityje.

6.1. Esami ištekliai

[Europos sąveikumo portalas](#)

Europos sąveikumo portalas yra pagrindinis keitimosi žiniomis tiek apie ESA apskritai, tiek konkrečiomis temomis (pvz., apie sąveikumo vertinimus ir net individualius sąveikumo sprendimus) portalas.

Europos sąveikumo sistema

[Europos sąveikumo sistema](#) yra pagrindinis viešųjų paslaugų sąveikumo ES dokumentas. Vienas pagrindinių Europos sąveikumo sistemos ypatumų yra tai, kad pagal šią sistemą sąveikumas apibrėžiamas ne tik kaip techninė užduotis, bet ir kaip procesas, kurį sudaro keturi lygmenys (teisinis, organizacinis, semantinis ir techninis). Dokumente pateikiamos 47 rekomendacijos, pagrįstos 12 principų, o tolesniam jo plėtojimui vadovaus Europos sąveikumo valdyba.

Trumpa apžvalga: [Nauja Europos sąveikumo sistema \(youtube.com\)](#)

Europos sąveikumo sistemos priemonių rinkinys

Rengiant [Europos sąveikumo sistemos priemonių rinkinį](#) buvo siekiama parengti gaires nacionalinėms viešojo administravimo institucijoms ir suteikti joms reikalingų priemonių, kad jos galėtų savo nacionalinę sąveikumo sistemą suderinti su Europos sąveikumo sistema ir taip didinti sąveikumą nacionaliniu ir ES lygmenimis. Kai kurie [sprendimai](#) taip pat yra sugrupuoti pagal principus.

[Geresnio reglamentavimo gairės ir Geresnio reglamentavimo priemonių rinkinys](#)

Geresnio reglamentavimo gairėse nustatyti principai, kurių Komisija laikosi rengdama naujas iniciatyvas ir pasiūlymus, taip pat valdydama ir vertindama galiojančius teisės aktus. Gairės taikomos kiekvienam teisėkūros ciklo etapui. Prie jų pridedamas Geresnio reglamentavimo priemonių rinkinys, pagal kurį gairės įgyvendinamos praktiškai ir kuriame pateikiama rekomendacijų, patarimų ir geriausios praktikos pavyzdžių.

[Europos sąveikumo akademija](#)

Europos sąveikumo akademija (*IOPEU Academy*) yra Komisijos vykdoma švietimo iniciatyva. Pagrindinis jos tikslas – stiprinti viešojo administravimo institucijų pažangius skaitmeninius įgūdžius sąveikumo srityje. Tuo tikslu ji rengia internetinius, atvirus savarankiško nuotolinio mokymosi kursus (angl. *massive open online courses*, MOOC) (įskaitant kursus apie sąveikumą apskritai, Europos sąveikumo sistemą ir Europos bazinę sąveikumo struktūrą).

6.2. Būsimos priemonės

Komisijos teikiamos internetinės priemonės, skirtos naudoti savarankiškai, gali padėti atlikti sąveikumo vertinimą ir parengti bei paskelbti atitinkamą ataskaitą. Šias Komisijos teikiamas priemones naudoti labai rekomenduojama, nes jos taip pat bus plačiau integruotos į Europos sąveikumo portalą, kuriame skelbiamos ataskaitos, taip užtikrinant, kad ataskaitos būtų prieinamos didesniai skaičiui suinteresuotųjų subjektų, pavyzdžiui, viešosioms organizacijoms, ir taip būtų skatinama mokytis vieniems iš kitų, o duomenis, koncepcijas ir sprendimus naudoti pakartotinai. Jei norite prisidėti prie šių priemonių kūrimo pasidalydami savo patirtimi ir idėjomis, apsvarstykite galimybę dalyvauti Europos sąveikumo portale skelbiamuose praktiniuose seminaruose (pvz., [Europos sąveikumo portalo naudotojų grupių susitikimuose](#)).

6.3. Gairių plėtojimas ateityje

Ši gairių versija parengta siekiant padėti jums ne tik patiems atlikti vertinimus, bet ir vertinimo procesus suplanuoti ir įtraukti į esamus procesus. Vertinimai kol kas nėra privalomi, todėl negalime tiksliai pasakyti, kaip šiuos procesus turėsite vykdyti būtent jūs. Taigi šios gairės bus vis papildomos ir tikslinamos pagal naujas aplinkybes, kai vertinimai taps privalomi, t. y. bus atlikti pirmieji vertinimai ir galėsime apie juos sužinoti iš jūsų ataskaitų. Todėl raginame dokumentuoti savo patirtį ne tik laikantis šių gairių, bet ir vykdant vertinimus, ir pateikti mums savo atsiliepimus. Tai galite padaryti prisijungę prie mūsų tvarkomos [Europos sąveikumo portalo skilties](#), kur taip pat visada rasite naujausią gairių versiją ir papildomos naudingos informacijos ir galėsite dalyvauti diskusijose su kitais specialistais.

Jūsų patirtis ir iš Europos sąveikumo valdybos bei jos darbo grupių gauta grįžtamoji informacija padės mums parengti kitą šių gairių versiją. Vertinimo apimtis ir tikslai gali labai skirtis, o gairėse turėtų atsispindėti dabartinė praktika. Todėl gairės bus dažnai peržiūrimos, kad išliktų kuo aktualesnės ir naudingesnės.

@InteroperableEU

Join the Interoperable Europe
LinkedIn group

@InteroperableEurope

Subscribe to
the interoperable newsletter
europe